

Hur har den finländska Natoopinionen utvecklats?

En analys på hur den finländska Natoopinionen fluktuerat och vilka faktorer som skapar stöd på individnivå

Veikko Männikkö

Statskunskap med medier och kommunikation

Avhandling för magisterexamen

Handledare: Kim Strandsberg,
Albert Weckman

Fakulteten för
samhällsvetenskaper, ekonomi
och juridik

Åbo Akademi

Vasa, 2023

Abstrakt

Författare: Männikkö, Veikko Esa	Årtal: 2023
Arbetets titel: Hur har den finländska Natoopinionen utvecklats? En analys på hur den finländska Natoopinionen fluktuerat och vilka faktorer som skapar stöd på individnivå	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i statskunskap med medier och kommunikation	Sidantal (tot.): 65
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för samhällsvetenskaper, ekonomi och juridik	
Ev. projekt inom vilket arbetet gjorts:	
<p>Abstrakt</p> <p>Tidigare forskning med fokus på säkerhetsopinion visar att opinionen på goda grund kan anses vara både stabil och rationell men att dramatiska förändringar i världsläget snabbt kan skapa avsevärda förändringar i opinionen. Detta skulle även kunna tänkas vara fallet i frågan om den finländska Natoopinionen eftersom geopolitiska läget ändrats stort i och med den ryska invasionen av Ukraina i februari 2022. Största delen av empirisk forskning som fokuserar på säkerhetsopinion studerar dock amerikanska och brittiska kontexter samtidigt som det existerar en del forskningsluckor på hur läget ser ut i exempelvis Norden.</p> <p>Syftet med denna avhandling är att analysera hur den finländska Natoopinionen utvecklats över tid och vilka de främsta faktorerna är som skapar stöd för ett Natomedlemskap bland individer. Forskningsfrågorna som besvaras i avhandlingen lyder 1) <i>Hur har den finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?</i> och 2) <i>Vilka faktorer påverkar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?</i></p> <p>För att besvara dessa forskningsfrågor använder denna avhandling data från Näringslivets delegations (EVA) enkätundersökningar som sedan</p>	

analyseras genom statistiska analyser. Först och främst visar resultatet att den finländska Natoopinionen fluktuerat avsevärt. Medan ett finländskt Natomedlemskap hade ungefär lika stort stöd år 2000 och 2015 hade stödet över fördubblats år 2022. För det andra indikerar resultaten att Natoopinionen går att förklaras främst genom åsiktsmässiga och psykologiska faktorer samtidigt som det även går att notera hur män är mer för Nato jämfört med kvinnor.

Sökord/indexord/nyckelord

Natoopinion, säkerhetsopinion, finländskt Natomedlemskap, individnivå

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering, syfte och forskningsfrågor	3
1.2 Avhandlingens disposition	3
2 Teoretisk bakgrund.....	4
2.1 Fluktueringar i Natoopinionen över tid.....	4
2.1.1 Teorier och Natoopinionen under kalla kriget	5
2.1.2 De nordiska ländernas synpunkter gentemot Nato.....	9
2.1.3 Natoopinionen i Sverige.....	11
2.2 Förklaringar till att individers säkerhetsopinion varierar.....	13
2.2.1 Demografiska förklaringar	13
2.2.2 Åsiktsmässiga förklaringar.....	16
2.2.3 Psykologiska förklaringar	19
2.2.4 Sammanfattning av de tre förklaringsmodellerna och preciserade frågeställningar.....	22
3 Metod	25
3.1 Forskningsdesign	25
3.2 Kvantitativ statistisk analys.....	28
3.2.1 Multipel regressionsanalys.....	30
3.3 Data	31
3.4 Oberoende variabler och dess operationaliseringar	32
3.4.1 Beroende variabel.....	36
3.5 Sammanfattning av metod.....	37
4 Resultat.....	38
4.1 Natoopinionens fluktuering över tid	38
4.2 Vilka faktorer förklarar den finländska Natoopinionen?	41
4.2.1 Oberoende variabelernas påverkan på Natoopinionen: År 2000	41
4.2.2 Oberoende variabelernas påverkan på Natoopinionen: År 2015	45
4.2.3 Oberoende variabelernas påverkan på Natoopinionen: År 2022	49
4.3 Resultatsammanfattning	53
5 Diskussion.....	56
5.1 Resultatdiskussion.....	56
5.2 Metoddiskussion	60
5.3 Förslag till fortsatt forskning.....	61
5.4 Slutsatser	62
Litteraturförteckning	64

Tabeller

Tabell 1 Oberoende variabler.....	35
Tabell 2 Natoopinion 2000 enligt åldersgrupper	42
Tabell 3 Natoopinion 2000 enligt kön	42
Tabell 4 Natoopinion 2000 enligt utbildningsnivå.....	43
Tabell 5 Natoopinion 2000 enligt ideologi	44
Tabell 6 Natoopinion 2000 enligt oro över Ryssland	44
Tabell 7 Prediktorer av Natoopinionen år 2000	45
Tabell 8 Natoopinion 2015 enligt åldersgrupper	46
Tabell 9 Natoopinion 2015 enligt kön	46
Tabell 10 Natoopinion 2015 enligt utbildningsnivå.....	47
Tabell 11 Natoopinion 2015 enligt ideologi	47
Tabell 12 Natoopinion 2015 enligt oro över Ryssland	48
Tabell 13 Prediktorer av Natoopinionen år 2015	49
Tabell 14 Natoopinion 2022 enligt åldersgrupper	50
Tabell 15 Natoopinion 2022 enligt kön	50
Tabell 16 Natoopinion 2022 enligt utbildningsnivå.....	51
Tabell 17 Natoopinion 2022 enligt ideologi	51
Tabell 18 Natoopinion 2022 enligt oro över Ryssland	52
Tabell 19 Prediktorer av Natoopinionen år 2022	53

Figurer

Figur 1 Illustration av de tre förklaringsmodellerna som skapar säkerhetsopinion ...	24
Figur 2 Stapeldiagram över den finländska Natoopinionens fluktuering	40

1 Inledning

Då man bekantar sig med den vetenskaplig litteratur som lagt fokus på att studera säkerhetsopinion kan man hastigt identifiera hur forskningen kring detta område ändrats avsevärt genom årens gång. De första publikationerna som analyserade säkerhetsopinion mellan 1950- och 1970-talet verkade alla vara överens om att opinionen påverkades av folkets känslotillstånd och borde därmed betraktas som ostabil och irrationell. Senare studier har dock motbevisat detta antagande och hävdar att säkerhetsopinioner kan betraktas som både pålitliga och stabila över tid (Shiraev & Sobel, 2006, s. 288). Liknande kännetecken av stabila åsikter verkar även stämma överens med den finländska säkerhetsopinionen. Enda sedan Sovjetunionens fall i början av 1990-talet har det existerat en offentlig debatt om Finland borde överge deras långa traditioner med militär neutralitet och gå med i försvarsalliansen Nato. Opinionsmätningar gjorda under 1990- och början av 2000-talet har dock visat att en klar majoritet varit emot ett finländskt Natomedlemskap. Under denna tidsperiod har stödet för att gå med i Nato varierat mellan 16 till 34 % samtidigt som 58 till 79 % varit emot ett Natomedlemskap. Trots små fluktuationer kan man därmed konstatera att den finländska Natoopinionen varit stabil där en tydlig majoritet varit för en fortsatt militär neutralitet (Rahkonen, 2007).

Detta kom dock att ändras den 24:e februari 2022 i och med att Ryssland valde att påbörja deras anfallskrig i Ukraina. En konflikt som redan fick sin början i februari 2014 i samband med Rysslands annektering av Krimhalvön eskalerade under samma månad åtta år senare när den ryska presidenten Vladimir Putin erkände Donetsk och Luhansk som självständiga stater. Tre dagar senare inleddes den ryska offensiven, vilket chockade omvärlden och skapade oro framför allt bland invånare i de ryska grannländerna (Reuters, 2022). I Yles internetpanel som utfördes samma vecka som Ukrainakriget började var 53 % av respondenterna för ett finländskt Natomedlemskap samtidigt som 28 % var emot. Detta kan anses som en ytterst radikal förändring i den finländska Natoopinionen eftersom endast 19 % var för ett Natomedlemskap i Yles föregående gallup från år 2017. Samtidigt steg stödet för Nato även i Sverige där 41 % var för ett svenskt Natomedlemskap i en gallup utförd av SVT (Yle, 2022).

Ungefär tre månader senare skapade Finland och Sverige rubriker runtom i världen genom att tillsammans överlåta en ansökan åt Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg för att gå med i försvarsalliansen Nato (YLE, 2022). Detta kan anses som en historisk händelse eftersom både Finland och Sverige haft långa traditioner med militär neutralitet samtidigt som de bägge nationerna istället har prioriterat bilaterala säkerhetsavtal med varandra. Det handlade dock endast om några månader efter att Ukrainakriget inleddes som beslutet för att tillsammans ansöka om ett Natomedlemskap gjordes. (Alberque & Schreer, 2020).

I och med att majoriteten av invånarna i Finland tycks ha gått från att vara emot Nato till att vara för Nato under en mycket kort tidsspann väcker det frågan hur en sådan utveckling är möjlig. Den uppenbara förklaringen skulle vara det växande hotet från Ryssland men är det möjligt att även utomstående faktorer påverkat Natoopinionen? Som Weckman (2023) påpekar existerar det relativt få vetenskapliga publikationer som fokuserar på utrikes- och säkerhetspolitiska attityders utveckling i Norden. Detta i och med att största delen av forskning som analyserat säkerhetsopinion studerat amerikanska kontexter. Forskare har dock i tidigare studier kunnat identifiera att liknande trender i säkerhetsopinionens utveckling verkar gälla för både USA och Europa. I båda fallen verkar forskare entydigt vara överens om att säkerhetsopinionen bör tolkas som rationell och stabil men att en förändring i världspolitiska läget kan skapa snabba och abrupta förändringar. Detta verkar även vara fallet för den finländska Natoopinionen eftersom Ukrainakrigets utbrott ser ut att ha skapat drastiska förändringar i attityderna bland folket (Weckman, 2023).

Eftersom den finländska Natoopinionen ser ut att ha förändrats avsevärt under en mycket kort tidsperiod samtidigt som det existerar relativt få studier med fokus på säkerhetsopinionens utveckling i Norden kan man på goda grund motivera att det finns en efterfrågan på ytterligare forskning kring detta temaområde. Dessutom kan studerandet av den finländska Natoopinionen betraktas som ett ytterst relevant tema. Därmed ska denna avhandling behandla hur den finländska Natoopinionen utvecklats över tid med fokus på individnivå. Först och främst ser denna avhandling på den finländska Natoopinionens fluktuering över tid för att granska huruvida stödet för Nato sett förändringar mellan olika tidpunkter. Därefter undersöks, vilka specifika faktorer

det är bland individer som skapar ett högre stöd för Nato samt hur dessa faktorer förändrats över tid.

1.1 Problemformulering, syfte och forskningsfrågor

I denna avhandling analyserar jag på vilket sätt som stödet för ett finländskt Natomedlemskap förändrats över tid och vilka faktorer som påverkar individers åsikter kring ett medlemskap. Även utvecklingen av de olika faktorernas påverkan på Natoopinionen undersöks. Detta kan även betraktas som avhandlingens främsta syfte. Som det tidigare i detta kapitel har nämnts är ett Natomedlemskap för tillfället aktuellt både i Finland och i Sverige men jag har avgränsat mig till att endast fokusera på Finland. Följaktligen är avhandlingen begränsad till mikronivå eftersom det är individers attityder som intresserar mig.

Avhandlingen har således två forskningsfrågor som skall besvaras: 1) *Hur har den finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?* och 2) *Vilka faktorer förklarar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?*

1.2 Avhandlingens disposition

Denna avhandlings *inledning* har nu gett en kort inblick på Natoopinionens läge i Finland samt presenterat problemformulering, syfte och forskningsfrågor. Härnäst i kapitel 2 inleds den *teoretiska referensramen* där tidigare forskning samt teorier förknippade med säkerhetsopinion och Nato presenteras. I kapitel 3 presenteras avhandlingens *metod* där val av forskningsdesign, metod, data och variabler motiveras. I kapitel 4 presenteras denna avhandlings *resultat* som består av analyser på den finländska Natoopinionens utveckling samt vilka faktorer som skapar stöd för Nato. Slutligen i kapitel 5 inleds en *diskussion* där reflektioner till resultatet och metoden görs. Dessutom presenteras även mina slutsatser och förslag till fortsatt forskning.

2 Teoretisk bakgrund

I följande kapitel lyfter jag fram och förklarar teorier med fokus på folkopinion samt presenterar hur Natoopinionen utvecklats i både Norden och globalt. Trots att fokus i denna avhandling ligger på folkopinionen med tanke på ett finländskt Natomedlemskap kartlägger jag i detta kapitel även hur folkopinionen för säkerhetspolitik i allmänhet ser ut på global nivå. Detta beror främst på att det existerar relativt få vetenskapliga publikationer som endast fokuserar på attityder till Nato i de nordiska länderna. I detta kapitel läggs inledningsvis fokus på folkopinionens tidiga historia varefter säkerhetspolitiska utvecklingar i Norden analyseras. Slutligen förklarar jag varför individers åsikter varierar kring säkerhetspolitiska frågor genom att presentera tre olika förklaringsmodeller: de demografiska, åsiktmässiga och psykologiska modellerna.

2.1 Fluktueringar i Natoopinionen över tid

Trots att säkerhetsopinion är ett relevant tema för tillfället i och med Finlands och Sveriges ambitioner av att gå med i Nato är detta ett forskningsobjekt som varit aktuellt och intresserat forskare under en längre tid. Som Isernia och Everts (2006, s. 452) lyfter fram dök de första enkätundersökningarna kring säkerhetsopinion upp under 1930-talet. Man kan säga att forskningen kring säkerhetsopinion har sina rötter i det andra världskriget eftersom det var under denna tidpunkt som allmänhetens åsikter i en allt större utsträckning började styra den politiska elitens beslutsfattning kring utrikespolitiska ärenden. Detta var fallet speciellt i USA eftersom president Franklin D. Roosevelt ville försäkra sig om att han hade folket på sin sida innan landet gick med i kriget mot axelmakterna. (Isernia & Everts, 2006, s. 451).

Eftersom studier av folkopinion med tanke på säkerhetspolitik går att spåra enda till andra världskriget finns det goda skäl att anta att denna typ av studier utvecklats avsevärt under 1900-talet. Härnäst lyfter jag fram forskning som fokuserat på att förklara säkerhetsopinionens utveckling under kalla kriget. Ifall det visar sig under denna avhandlings analys att den finländska Natoopinionen sett stora fluktueringar kan jag således jämföra med hur säkerhetsopinionen utvecklats i övriga länder för att observera trender.

2.1.1 Teorier och Natoopinionen under kalla kriget

I och med att folkopinionens betydelse blev större under det andra världskriget kom även mängden forskning kring ämnet att öka. Framför allt under det kalla kriget framkom en hel del ny undersökning om folkopinion. Shapiro och Page (1988) var bland de första forskarna att ifrågasätta Gabriel Almonds så kallade ”mood theory” som myntades i början av det kalla kriget. Enligt Almond kunde man inte betrakta folkopinionen beträffande utrikespolitik som rationell eftersom opinionen ofta fluktuerade på basis av direkta hot och kriser. Denna teori utmanades av Shapiro och Page vars studie som fokuserade på den amerikanska befolkningen indikerade att allmänheten i stort sett var väl informerad om utrikespolitik och således kunde skapa rationella åsikter kring säkerhetspolitik.

Isernia m.fl. (2002) studerarade samma trender som Shapiro och Page (1988) men i europeisk kontext. I artikeln undersöker Isernia m.fl. (2002) Natoopinionens utveckling under åren 1954–1990 i Frankrike, Tyskland och Italien. I artikeln lyfter Isernia m.fl. (2002) fram Shapiro och Pages studie där man utmanade ”mood theories”. Trots att Shapiro och Pages resultat indikerade att amerikaner under det kalla kriget hade ett relativt gott kunnande inom utrikespolitik och att deras åsikter kunde anses som stabila fanns det kunskapsluckor om hur läget såg ut i Europa. Isernia m.fl. (2002) hävdar att det finns avsevärda skillnader mellan USA och de europeiska länderna, vilket kunde påverka fluktueringen av individers åsikter. Först och främst var USA under det kalla kriget en supermakt som fungerade som en världspolis. Eftersom USA hade en betydligt starkare utrikespolitisk agenda jämfört med exempelvis Frankrike, Tyskland eller Italien som undersöktes just i denna studie fanns det misstankar om att den europeiska säkerhetsopinionen inte skulle gå att jämföras med den amerikanska. Dessutom utmärker sig det politiska systemet i USA eftersom presidenten har den största makten samtidigt som landet praktiskt taget har ett tvåpartisystem. Framför allt i Tyskland och Italien har man parlamentsystem där flera partier delar på makten. Således påverkar de olika partierna folkopinionen till en högre grad jämfört med USA (Isernia m.fl., 2002, s. 203–204).

Isernia m.fl. (2002) samlade in material från enkäter mellan åren 1954 och 1990 där man bland annat hade ställt frågor om respondentens preferenser om utrikespolitik,

attityder gentemot utrikespolitiska organisationer såsom Nato och åsikter kring makt samt rädsla för beväpnade konflikter. Efter att ha samlat in ett enormt antal av över 8 000 frågor från olika enkäter som berörde utrikes- och försvarspolitik från Frankrike, Tyskland och Italien under 1954–1990 valde Isernia m.fl. (2002) att endast inkludera såna frågor som i identisk form hade ställts vid minst två olika tillfällen. Detta på grund av att man var intresserad av att förklara trender och därmed utvecklingen av säkerhetsopinionen över tid. Efter att dessa exklusionskriterier togs i bruk återstod 1253 enkätfrågor kvar. Eftersom målet med studien var att undersöka hur folkopinionen för säkerhetspolitik utvecklades mellan åren 1954 och 1990 valde man att dela in dessa 37 år i fyra olika perioder för att mer effektivt kunna observera trender. Denna indelning har gjorts på basis av det internationella klimatet som kännetecknade en viss tidpunkt eftersom under en viss period kunde det världspolitiska läget vara stabilare och under en annan period kunde spänningarna framför allt mellan öst och väst vara mer synliga. (Isernia m.fl., 2002, s. 206).

Den första perioden som man hade indelat gick mellan åren 1954–1968. Detta var en period då relationerna mellan öst och väst var ytterst kalla. Det går även att notera hur en stor del av enkätfrågorna, 36 %, hade samlats in under denna period. Följaktligen hade man en period som gick från 1969 och 1978. Detta var en period då världsläget var relativt lugnt, vilket skulle kunna förklara varför antalet observationer på enkätfrågor minskade drastiskt. Endast 5 % av observationerna gjordes under denna period. Härnäst omfattade åren 1979–1984 av period tre. Under denna period ökade antalet observationer till 23 %, vilket kan anses som märkvärdigt eftersom denna period var betydligt kortare än de två tidigare nämnda. Den sista perioden gick mellan åren 1985 – 1990 och detta var även en period då man kunde märka förbättringar i relationerna mellan öst och väst. Under den fjärde perioden noterade man lika många observationer som under den första perioden, alltså 36 %. Det bör även tas i beaktande att antalet observationer varierade mellan de tre länderna. I Frankrike och Tyskland var antalet observationer ungefär detsamma som det totala medelsnittet men i Italien gjorde man så mycket som 47 % av observationerna under den första perioden, det vill säga nästan hälften (Isernia m.fl., 2002, s. 207–208).

I studien använder sig Isernia m.fl. samma kriterium för en betydande förändring inom attityder som Shapiro och Page, det vill säga sex procentenheter efter att man

exkluderat svaren ”vet ej” eller ”ingen åsikt”. Frågorna var dessutom indelade i fyra olika kategorier. En av kategorierna ”alliance” fokuserade på respondenternas åsikter kring olika allianser vilka var Nato, en västeuropeisk union, europeisk säkerhet eller europeisk integration. De övriga kategorierna var vapenkontroll (vapenhandel- och kontroll), försvarsmakt (bl.a. utrikespolitik samt utrikespolitiska prioriteringar) och väpnade styrkor (värnplikt, civiltjänstgöring etc.). Eftersom studiens syfte är att undersöka stabiliteten hos attityderna kring försvarspolitiska åsikter bland det europeiska folket har man i likhet med Shapiro och Page klassificerat förändringen som abrupt, fluktuerande eller gradvis. Om åsikterna förändrats minst 10 procentenheter per år anses förändringen vara abrupt. En fluktuerande förändring innebar i sin tur att åsikter förändrats upprepande inom en viss tidsintervall. En fluktuering kunde även inkludera en abrupt förändring. Om förändringen varken var fluktuerande eller abrupt tolkades det som en gradvis förändring. (Isernia m.fl., 2002, s. 208–209).

Härnäst analyserades i vilken grad svarsresultaten hade förändrats under de olika perioderna. Som tidigare nämnts hade man som kriterium att svaren måste ha förändrats med minst 6 % för att man skall kunna tolka förändringen som betydande. Resultaten indikerar att individers attityder gentemot utrikes- och säkerhetspolitiska frågor hade fluktuerat betydligt. Speciellt under 50- och 60-talet kunde man observera starka förändringar i attityderna då 63 % av attityderna hade omfattats av en betydande förändring på minst sex procentenheter mellan intervjuerna. Detta ser ut att tyda på att individer tenderar stöda utrikes- och försvarspolitik till allt större mån då världspolitiska läget är oroligt. Under den sista perioden mellan 1985 och 1990 hade andelen betydande förändringar minskat till 44 %. Fyndet indikerar att attityderna stabiliserades mot slutet av kalla kriget i och med att spänningarna mellan öst och väst lugnade ner sig. Dessa fynd verkar även stämma överens med resultaten från Shapiro och Pages studie som fokuserade på attityderna bland den amerikanska befolkningen där andelen betydande förändringar i attityderna låg på 49 % (Isernia m.fl., 2002, s. 210).

Det bör poängteras hur andelen betydande förändringar varierade mellan de tre länderna. I Tyskland och Italien verkade fluktueringen bland attityderna stämma relativt bra överens men i Frankrike kunde man observera annorlunda trender. I

Frankrike hade man de mest ostabila attityderna under den första perioden där 68 % av de intervjuade hade omfattats av en betydande förändring men samtidigt de mest stabila attityderna under den sista perioden då ostabiliteten endast låg på 35 %. Framför allt mellan den tredje och fjärde perioden kunde man observera skillnader mellan länderna eftersom stabiliseringen ökade i Frankrike samtidigt som den hölls på cirka samma nivå i Tyskland och Italien. Denna skillnad kan förklaras genom diskussionerna kring INF-avtalet eftersom det berörde den tyska och italienska allmänheten till en högre grad samtidigt som det franska folket var mindre insatta i diskussionerna (Isernia m.fl. 2002, s. 210–211).

Studiens resultat indikerar även att det finns små skillnader bland attityderna gentemot Nato bland ländernas befolkning. Som det tidigare nämndes hade man indelat frågorna i olika kategorier var av en kategori gick under namnet ”allianser”. Analysen av denna kategori tyder på att de mest stabila åsikterna fanns bland de tyska respondenterna samtidigt som de franska respondenterna hade de mest ostabila. De italienska attityderna låg ungefär mellan de tyska och franska (Isernia m.fl., 2002, s. 213). Dessutom visade studien att tilliten gentemot Nato var relativt hög bland respondenterna. Under analysårens gång var det i snitt 59 % av den italienska och 53 % av den franska allmänheten som ansåg att Nato var viktig för hemlandets säkerhet. Intressant var dock att Natoopinionen fluktuerade på olika sätt i alla tre länder. I Frankrike var stödet för Nato som lägst under 1950- och 60-talet. Detta berodde främst på dåvarande presidenten Charles de Gaulles politik eftersom han var känd för sin anti-Nato retorik. Trots detta ansåg 44 % av den franska allmänheten under de Gaulles tid att Nato hade en viktig roll inom Frankrikes säkerhetspolitik, vilket kan betraktas som en relativt hög siffra. Under 1970-talet efter att de Gaulle överlätit makten åt sin efterträdare steg denna siffra till 54 % och under kommande decennier hölls stödet på ungefär samma nivå. I Italien var synen på Nato relativt stabil under alla tidsperioder trots att den politiska eliten hade motsatta åsikter i frågan. Stödet för ett italienskt Natomedlemskap var i snitt cirka 60 % under 1950- till 90-talet. I Tyskland var Natoopinionen splittrad under 1950-talet men majoriteten var ändå för ett medlemskap. Under 1970- och 80-talet i och med växande hotet från Sovjetunionen steg stödet för Nato betydligt då cirka 80 % av tyskarna var för ett Natomedlemskap. Från och med mitten av 1980-talet fram till Berlinmurens fall kom stödet för Nato att

ningen sjunka, vilket tyder på att den tyska Natoopinionen påverkades stort av det rådande världsläget (Isernia m.fl., 2002, s. 218-219).

2.1.2 De nordiska ländernas synpunkter gentemot Nato

Eftersom denna avhandling har sitt huvudsakliga fokus i Finland förklarar jag härnäst hur Natoopinionens utveckling sett ut i Norden. Det bör påpekas hur det existerar relativt få vetenskapliga artiklar som kartlägger folkopinionen för Nato i Norden samt hur opinionen förändrats över tid och således skulle man även kunna tänka sig att det existerar forskningsluckor på området. Det finns dock en hel del vetenskaplig litteratur som fokuserar på de nordiska ländernas försvarspolitiska traditioner och attityder gentemot Nato på makronivå.

Som Tiilikainen (2006) förklarar kan man observera både likheter och skillnader mellan de nordiska ländernas försvarspolitiska intressen. Efter det kalla krigets slut har nordiskt samarbete inom försvarspolitik stärkts avsevärt vilket i sin tur har lett till att länderna mer eller mindre förenats av samma utrikespolitiska agenda. Trots detta har det även i samband med det kalla krigets slut framkommit en del utmaningar för nordiskt samarbete. Dessa utmaningar beror främst på EU:s och Natos närvaro i området. Exempelvis är Finland, Sverige och Danmark, till skillnad från Norge och Island, medlemmar i EU, vilket betyder att deras utrikespolitiska agenda bestäms enligt EU:s intressen. Dessutom har Danmark, Norge och Island långa traditioner av att vara med i Nato eftersom de alla tre nationer varit medlemmar ända sedan 1949 samtidigt som Finland och Sverige traditionellt varit utanför Nato. (Tiilikainen, 2006, s. 50).

Således kan man observera hur de nordiska ländernas uppfattning av EU och Nato varierar. Detta kan förklaras främst genom historiska faktorer som orsakat att ländernas syn på europeisk integration avviker från varandra. Om man exempelvis jämför Danmark och Finlands förhållanden till EU och Nato kan man observera hur de två länderna i stort sett har helt motsatta synpunkter. Danmark har traditionellt sett haft en kritisk syn på EU:s försvarspolitik samtidigt som åsikterna på Nato inte heller varit speciellt positiva trots att de varit en Natomedlem sedan år 1949. Finlands förhållande till EU och Nato har i sin tur sett helt annorlunda ut eftersom de under det kalla kriget betonade neutralitet samtidigt som man hade ett komplext förhållande med

Sovjetunionen. Således tog Finland försiktiga ställningstaganden gentemot samarbete med västvärlden. Detta ändrades dock efter det kalla kriget och Sovjetunionen fall och Finland gick år 1995 med i EU i hopp om förbättrade möjligheter för europeisk integration samtidigt som man undvek Nato och behöll militär neutralitet. Trots EU-medlemskapet hade man i Finland fortfarande betydligt försiktigare ställningstaganden på europeisk integration jämfört med exempelvis Danmark (Tiilikainen, 2006, s. 51–53).

I Sverige och Norge har attityderna för europeisk integration varit någonstans i mellan de i Danmark och Finland. Sverige hade likasom Finland militär neutralitet under det kalla kriget samtidigt som Norge gick tillsammans med Danmark och Island med i Nato år 1949. Sveriges beslut att behålla militär neutralitet var dock motiverat mer genom traditionella och ideologiska skäl samtidigt som Finland som låg på gränsen mellan Öst- och Västblocket var mer eller mindre tvungna att hålla sig neutrala på grund av utomstående press. Sverige gick tillsammans med Finland med i EU år 1995 men medan Finlands främsta anledning med EU-medlemskapet var att främja deras säkerhetspolitik var Sveriges medlemskap mer motiverat genom ekonomiska skäl (Tiilikainen, 2006, s. 53–54).

Edström och Westberg (2020) har även fokuserat på de nordiska ländernas försvarspolitiska agendan och framför allt hur olika utrikespolitiska händelser under 2000-talet påverkat de nordiska ländernas allianspolitik. Man har undersökt fyra olika utrikespolitiska händelser, 11 september-attackerna, kriget i Georgien, Krimkrisen och uppkomsten av den Islamiska staten, för att analysera hur dessa händelser påverkat de nordiska ländernas alliansstrategier. Som Edström och Westberg (2020) hävdar orsakar strategiska chocker såsom en plötslig militär konflikt olika reaktioner inom länder. Således är artikelns mål att utforska dessa skillnader men även likheter kring alliansstrategier inom de nordiska länderna (Edström & Westberg, 2020)

Med en alliansstrategi syftar man på hur ett land på olika sätt kan alliera sig med övriga länder för att nå ett specifikt politiskt mål. Det finns skäl att tro hur dessa strategier varierar beroende vilket nordiskt land det är frågan om eftersom länderna är till olika grad strategiskt utsatta. Exempelvis Finland och Norge till skillnad från Sverige och Danmark delar en gräns med Ryssland. Framför allt Finlands förhållande till Ryssland

är unikt eftersom deras gemensamma gräns är över 1 300 kilometer lång samtidigt som Finland ligger geografiskt nära den ryska storstaden Sankt Petersburg. Dessutom har de två nationerna en historia med militära konflikter och Finland har även varit en del av Ryssland. Både Finland och Norge ligger dessutom geografiskt närmare ryska militärbaser såsom den i Murmansk samtidigt som Norge har viktiga strategiska områden i Arktis. Således är artikelns hypotes att de strategiska chocker som är sammankopplade till Ryssland orsakar liknande responser i Finland och Norge (Edström & Westberg, 2020).

Analysen indikerar att de strategiska chocker som förknippades med Ryssland främst påverkade de militärt neutrala Sverige och Finland. Speciellt annekteringen av Krim orsakade betydliga försvarsstrategiska åtgärder i Sverige där man återställde värnplikten samtidigt som man ökade försvarssamarbete framför allt med Finland, Storbritannien och USA. Både kriget i Georgien och Krimkrisen orsakade försvarsstrategiska åtgärder i Finland eftersom man ansåg Ryssland som ett växande hot. Trots att man hade förväntat sig att de ryska aggressionerna i Georgien och Ukraina även skulle påverka Norges försvarspolitiska prioriteringar på grund av deras geografiska position visade sig detta inte vara fallet. Eftersom resultaten tyder på att de strategiska chocker som var sammankopplade med Ryssland inte påverkade Natomedlemmarna Norge och Danmark till en lika hög grad kan man dra slutsatsen att de ryska aggressionerna uppfattas som ett större hot för länder som är militärt neutrala såsom Sverige och Finland (Edström & Westberg, 2020).

2.1.3 Natoopinionen i Sverige

Trots att det verkar existera en brist på vetenskapliga publikationer som analyserar den finländska Natoopinionens utveckling finns det ett utbud på hur läget i grannlandet Sverige har förändrats. Ydén m.fl. (2019) förklarar hur Natodebatten i Sverige utvecklats under det senaste decenniet avsevärt. Som ett land med långa traditioner inom militär neutralitet har stödet för ett Natomedlemskap under 2010-talet ökat för första gången i Sverige historia. Detta kan dock anses som aningen paradoxalt eftersom den svenska allmänheten fortfarande stöder militär neutralitet. Tidigare mätningar på den svenska Natoopinionen har visat att mellan åren 1994 och 2012 fanns det knappt något stöd alls för ett svenskt Natomedlemskap. År 2013 ändrades dock

detta och år 2015 fanns det en knapp majoritet bland den svenska allmänheten av att gå med i Nato. Enkäten från 2015 är dock intressant eftersom det går att notera för paradoxala attityder kring Sveriges Natomedlemskap där en fjärdedel av de som var för ett svenskt Natomedlemskap även stödde fortsatt militär neutralitet. Således väcks frågan hur en sådan paradox kring den svenska Natoopinionen bör tolkas (Ydén m.fl., 2019).

För att besvara denna fråga har Ymén m.fl. (2019) analyserat data från olika enkäter för att kunna förklara hur den svenska Natoopinionen förändrats över tid och varför den tidigare nämnda paradoxen existerar. Som data indikerar var det mellan åren 1994 och 2012 betydligt fler som var emot än för ett svenskt Natomedlemskap. Mellan dessa år var det cirka två till tre gånger vanligare att respondenterna var emot ett medlemskap och därmed kan Natoopinionen betraktas som relativt stabil. År 2013 och 2014 ändrades dock detta i och med att betydligt fler respondenter var för ett Natomedlemskap än tidigare, dock hade den sidan som var emot medlemskapet fortfarande majoritet. År 2015 ändrade dock även detta eftersom det var för första gången fler respondenter som var för än emot ett svensk Natomedlemskap. Trots att det var aningen färre respondenter som var för ett Natomedlemskap 2017 kan man ändå på basis av denna data konstatera att stödet för ett svenskt Natomedlemskap vuxit avsevärt sedan 2013, vilket kan främst förklaras genom ryska aggressioner såsom annekteringen av Krim (Ymén m.fl., 2019).

Trots att majoriteten av respondenterna år 2015 var för ett svenskt Natomedlemskap ansåg 60 % av samma respondenter att Sverige borde behålla militär neutralitet samtidigt som 16 % var emot militär neutralitet. Detta fynd kan anses som aningen förvirrande eftersom ett svenskt Natomedlemskap skulle innebära slutet på traditionen för militär neutralitet. Den logiska förklaringen till denna paradox skulle vara att respondenter missförstått definitionen av antingen militär neutralitet eller hur Nato fungerar på praktisk nivå. Det finns dock även skäl till misstanken att denna paradox kan förklaras genom förändringar som skett inom den svenska befolkningens attityder gentemot försvars- och utrikespolitik (Ymén m.fl., 2019).

2.2 Förklaringar till att individers säkerhetsopinion varierar

Härnäst fördjupar jag mig noggrannare i vilka de främsta faktorerna är som påverkar en individs säkerhetsopinion. Först och främst ligger fokus på olika demografiska förklaringar. Det finns skäl att tro hur faktorer såsom ålder, kön och utbildning kan påverka en individs attityder gentemot säkerhets- och utrikespolitiska frågor. Följaktligen analyseras åsiktsmässiga faktorer. Är det exempelvis mer sannolikt att en person som röstar på ett visst parti har en mer positiv syn på militära ingripanden utomlands. Slutligen diskuteras det i vilken grad psykologiska faktorer påverkar en individs säkerhetsopinion. Eftersom tidigare forskning tyder på att det rådande världsläget påverkar individers säkerhetsopinion avsevärt skulle man kunna förvänta sig att faktorer såsom oro, ängsla, känslan av hot eller rädsla skapar ett växande stöd för Nato.

2.2.1 Demografiska förklaringar

Eichenberg (2016) tar fasta på till vilken mån det går att förklara en individs säkerhetsopinion på basen av kön. Som Eichenberg (2016) poängterar har flera studier under de senaste decennierna indikerat att en individs kön spelar en betydande roll på hurudan åsikt kring säkerhetspolitik hen har eftersom det går att observera starkare tendenser bland kvinnor att motsätta sig militära operationer och krig. Studier har visat att amerikanska kvinnor redan under det andra världskriget var mindre benägna att stöda ett amerikanskt ingripande i kriget. Senare studier som fokuserat på Vietnamkriget, Kuwaitkriget och Irakkriget har kommit fram till liknande resultat eftersom det visat sig att kvinnor varit betydligt mer kritiska gentemot krigen jämfört med män. Detta verkar även vara en trend som stämmer överens med övriga länder (Eichenberg, 2016).

Storbritannien är tillsammans med Frankrike de enda två europeiska länderna som har tillgång till kärnvapen. Clements och Thomson (2021) förklarar hur faktorer såsom partiskhet, säkerhetsopinion och kön påverkar stödet för innehavet av kärnvapen. Som Clements och Thomson (2021) påpekar har det mer eller mindre existerat konsensus bland forskare att det finns skillnader mellan könen på attityder i vilken grad en stat bör använda sig av militära åtgärder. I Storbritannien har det existerat både under och

efter det kalla kriget skillnader mellan köns attityder gentemot militär styrka. Det finns olika förklaringar till varför detta är fallet men främst på grund av att kvinnor i allmänhet tenderar vara mer emot våld jämfört med män, således är det även naturligt att kvinnor har en negativare syn på militära konflikter. Kvinnor tar dessutom mer i beaktande krigs mörka sidor såsom förlusten av liv och humanitära katastrofer (Clements & Thomson, 2021, s. 366).

Forskning tyder även på att det finns skillnader på köns åsikter kring finansieringen av Försvarsmakten och militären. I undersökningar utförda under 1980-talet i Storbritannien hittade man att män var mer positivt inställda till en utökad budget för landets försvar än kvinnor. Man har dock inte med säkerhet kunnat fastställa huruvida detta även är fallet i attityderna kring kärnvapen. Tidigare undersökningsresultat från USA och Kanada indikerar dock att det även finns skillnader på hur individer betraktar kärnvapen beroende på kön. Därmed vill Clements och Thomson (2021) utforska detta vidare. Deras hypotes i studien är att män är mer positivt inställda gentemot kärnvapen än kvinnor (Clements & Thomson, 2021, s. 366–367).

Studiens resultat indikerar att detta är fallet eftersom män tenderar ha en mer positiv inställning i frågan huruvida Storbritannien bör ha kärnvapen eller inte jämfört med kvinnor som tar en försiktigare ställning till frågan. Detta fynd stämmer även bra överens med övrig forskning kring attityder för säkerhetspolitik eftersom fynden tyder på att kvinnor tar starkare motstånd till frågor förknippade med militär verksamhet. Kvinnor är mer oroade för att oskyldiga civila dör i militära konflikter, vilket även delvis förklarar varför de har en mer kritisk syn på kärnvapen. Intressant nog visade studiens resultat att kön var den enda socio-demografiska faktorn som påverkade attityderna kring kärnvapen. Exempelvis utbildning, inkomster eller ålder hade inte signifikanta effekter på kärnvapens attityderna (Clements & Thomson, 2021, s. 377–378). Trots att denna avhandling fokuserar på den finländska Natopinionen och inte kärnvapen kan detta fynd ändå anses som relevant eftersom det finns skäl att tro hur attityderna mellan Nato och kärnvapen har en stark korrelation.

En annan studie som tagit fasta på skillnader mellan säkerhetsopinionen bland olika demografier är Clements (2012). I denna artikel har Clements (2012) undersökt på mikronivå den brittiska folkopinionen på militära aktioner i Libyen. År 2011 deltog

Storbritannien i den militära operationen ledd av Förenta nationerna mot Muammar Gaddafis regim i Libyen. Storbritannien spelade en betydande roll både under FN:s förhandlingar för att ingripa militärt och senare även i den själva militära operationen. Artikeln bygger på tidigare undersökningar kring säkerhetsopinion och folkopinionen för kriget i Irak och Afghanistan (Clements, 2012).

Som Clements (2012) poängterar kan man på basis av tidigare forskning hävda att det finns specifika faktorer som påverkar hur en individ ställer sig mot säkerhetspolitik och militära åtgärder. Som det tidigare nämnts i denna avhandling verkar kön spela en betydelsefull roll eftersom kvinnor tenderar ha negativare attityder mot militärt ingripande. Clements (2011) är inne på liknande spår och förklarar hur tidigare forskning tyder på att färre kvinnor än män stöder våldsamma ingripanden för att lösa konflikter. Forskare tycks även hålla med om att detta varit fallet både under och efter det kalla kriget. Om man jämför det militära ingripandet i Libyen med exempelvis Irak eller Afghanistan kan man observera skillnader. Först och främst skickade man inte marktrupper till Libyen, vilket man gjorde i de två senare nämnda fallen. Dessutom hade man en tydligare motivering till varför ingripandet behövdes på grund av humanitära skäl och denna operation hade även ett större godkännande både från FN och internationellt. Trots dessa skillnader är artikelns hypotes att kvinnor även betraktar det brittiska ingripandet i Libyen mer negativt än män (Clements, 2012).

Härnäst tar Clements (2011) fasta på socio-ekonomiska faktorer inverkan på folkopinionen för militära interventioner. Tidigare studier indikerar att individer med en högskoleutbildning är mer benägna att visa stöd för militärt ingripande. Forskning tyder på att detta varit fallet både i USA och i Storbritannien. Speciellt forskningsresultat i Storbritannien visar att detta varit fallet under Kuwaitkriget och Falklandskriget eftersom individer med högre socioekonomisk status hade allt mer positiva attityder för användningen av militära styrkor. Således är även denna artikels hypotes att individer med en högskoleutbildning är mer sannolika att stöda militära aktioner i Libyen (Clements, 2012).

Genom att ha samlat in data från *AV Referendum Study* utförd under våren 2011 har man sammanställt tabeller med olika kategorier såsom kön, ålder och utbildning, grundläggande ideologiska åsikter som undersöker om en individ lutar mera mot högra

eller vänstra kanten politiskt för att presentera studiens resultat. Tabellen innehåller två olika modeller. Den första är en grundmodell som endast tagit i beaktande sociologiska faktorer. Den andra modellen har tagit i beaktande både sociologiska faktorer och faktorer förknippade med attityder (Clements, 2012).

Artikelns resultat kan anses som intressanta eftersom de är aningen oväntade. Först och främst kan man understryka artikelns första hypotes, det vill säga att män är mer positivt inställda mot ett militärt ingripande i Libyen. Trots att ingripandet i Libyen kan anses som mer humanitärt jämfört med exempelvis de ingripanden i Irak eller Afghanistan tenderar kvinnor fortfarande vara mer negativt inställda än män. Detta fynd kan anses intressant eftersom en del tidigare forskning hävdade att skillnader bland kön inte existerar till en lika hög grad ifall användningen av militär styrka kan motiveras med humanitära skäl (Clements, 2012).

Intressant nog går det inte att på basis av denna artikel påstå att utbildning eller ålder skulle fungera som en signifikant faktor för folkopinionen för det militära ingripandet i Libyen. I tabellens grundmodell kunde man observera hur de äldre åldersgrupperna tenderade att ha aningen negativare attityder jämfört med de yngre samtidigt som detta även var fallet för personer som hade slutfört sin utbildning i en yngre ålder jämfört med dem som hade utfört en högskoleexamen. När man dock analyserade resultaten i den fullständiga modellen hade varken ålder eller utbildning någon statistisk signifikans. Således hävdar Clements (2012) att det går att förklara attityderna för den militära interventionen i Libyen genom demografiska faktorer till en viss mån men ändå inte till samma grad som man eventuellt hade förväntat sig (Clements, 2012).

2.2.2 Åsiktsmässiga förklaringar

Härnäst analyserar och förklarar jag med hjälp av tidigare forskning de åsiktsmässiga faktorernas roll för säkerhetsopinion eftersom det finns skäl att tro hur opinionen kan variera om en individ lutar åt den högra eller vänstra sidan av den politiska skalan. Som Eichenberg (2016) påpekar har tidigare forskning indikerat att attityder på krig ofta korrelerar starkt med en individs politiska åsikter. Individer tenderar att skapa en åsikt för en komplex fråga genom att lyssna på debatter mellan den politiska eliten. Därmed styr även en persons parti preferenser till en hög grad opinionsbildningen

eftersom man oftast lyssnar på politiker som representerar ett vist parti (Eichenberg, 2016).

Tidigare i denna avhandling behandlades Clements (2012) artikel som studerade den brittiska folkopinionen på den militära interventionen i Libyen. Då nämndes de demografiska faktorerna men följaktligen listar jag upp de åsiktsmässiga förklaringarna som även nämndes i artikeln. Clements (2012) hävdar att folkopinionen på utrikes- och säkerhetspolitik ofta korrelerar med en persons politiska attityder. Därmed kan det finnas avsevärda skillnader på individers opinioner på militära ingripanden beroende på vilket parti hen identifierar sig med. En tidigare undersökning som fokuserade på den brittiska folkopinionen för de militära operationerna i Irak och Afghanistan indikerade att individer som identifierade sig med Konservativa partiet och Labour hade en positivare attityd än personer som identifierar sig med Liberala partiet. Hypotesen i Clements (2012) är dock att röstare för Konservativa- och Liberala partiet har en positivare syn på militära aktioner i Libyen jämfört med röstare för Labour. Detta på grund av att Liberala partiet satt i samma koalitionsregering tillsammans med Konservativa partiet (Clements, 2012).

Trots att forskare tidigare hävdade att militära ingripanden utomlands främst stöds av individer med konservativa värderingar och som lutar mer mot högra sidan politiskt indikerar Clements (2012) resultat att den militära interventionen i Libyen har ett mer omfattande stöd bland individer som föredrar liberal- och vänsterpolitik. Detta fynd kan förklaras med det faktum att ingripandet i Libyen bland annat hade FN:s stöd samtidigt som operationen kunde motiveras genom humanitära skäl. Således kunde interventionen i Libyen anses som mer rationell jämfört med exempelvis de i Irak eller Afghanistan. För att man mer omfattat skall kunna förklara hur en individs politiska och ideologiska preferenser skapar opinion uppmanar Clements (2012) ytterligare forskning som även tar i beaktande övriga säkerhetspolitiska frågor, något som utförs i denna avhandling (Clements, 2012).

Clements och Thomson (2021) är inne på liknande spår i undersökandet av den brittiska folkopinionen på innehavet av kärnvapen. Likasom i Clements (2012) poängterar Clements och Thomson (2021) hur politiska partier och dess ledarfigurer ofta vägleder individer att skapa en åsikt för en viss politisk fråga. Detta verkar vara

fallet speciellt inom opinionsbildningen för frågor sammankopplade med försvars- och utrikespolitik. Som tidigare studier i Storbritannien visar har de olika partiernas åsikter på kärnvapen fluktuerat genom årens gång. Konservativa partiet har dock haft en mer stabil åsikt på innehavet av kärnvapen medan politiker från Labour haft större utmaningar att finna en konsensus. Således är en av studiens hypoteser att anhängare för det Konservativa partiet har positivare attityder på kärnvapen jämfört med personer som identifierar sig med Labour (Clements & Thomson, 2021).

Dessutom lyfter Clements och Thomson (2021) fram hur även den brittiska folkomröstningen på EU-medlemskapet år 2016 kan förklara skillnader på attityder för kärnvapeninnehavet. Forskning som fokuserat på Brexit har upptäckt hur det finns avsevärda skillnader på hur en individ betraktar olika politiska frågor beroende på ifall de röstat för att stanna eller lämna EU. Det existerar även en del forskning på som tyder på att individer som röstat för att lämna EU tenderar ha en positivare syn på kärnvapen. Därmed är en annan hypotes i artikeln att individer som röstat för att lämna EU är mer sannolika att vara för kärnvapen (Clements & Thomson, 2021).

Artikeln resultat indikerar att politiska preferenser och åsikter har en tydlig inverkan på hur en individ betraktar innehavet av kärnvapen. Först och främst går det att identifiera hur de olika brittiska partierna har olika synpunkter i frågan eftersom individer som stöder Konservativa partiet har positivare attityder jämfört med anhängare för övriga partier. Således verkar resultatet stämma överens med hypotesen, det vill säga att individer som lutar mot Konservativa partier är mer sannolika att stöda det brittiska innehavet av kärnvapen. Resultatet indikerar även att individer som identifierar sig med partier som har en tydlig ställning på kärnvapen även tenderar ha en mer bestämd åsikt huruvida man är för eller emot kärnvapeninnehavet. Den andra hypotesen som var att individer som röstade för att lämna EU under Brexit folkomröstningen har positivare attityder gentemot kärnvapen verkar även stämma överens med resultatet. Detta fynd stämmer i sin tur överens med tidigare forskning som hävdar att en individs ställning under Brexit även styr deras ställningstaganden för övriga politiska frågor (Clements & Thomson, 2021).

Ymén m.fl. (2019) som undersökt den svenska Natoopinionen påpekar att stödet bland svenskar verkar vara starkast bland individer som politiskt lutar åt den högra sidan.

Data från 2015 visar hur stödet var som starkast bland individer som identifierade sig med Moderaterna (60 procent stöd), Liberalerna (57 procent stöd), Kristdemokraterna (54 procent stöd), Centerpartiet (52 procent stöd) och Sverigedemokraterna (49 procent stöd). Lägsta stödet för ett svensk Natomedlemskap var bland individer som identifierade sig med Vänsterpartiet (8 procent stöd), Miljöpartiet (16 procent stöd) och Socialdemokraterna (22 procent stöd). Med andra ord var det betydligt mer sannolikt att en individ som lutade mot den högra sidan politiskt även var för ett Natomedlemskap (Ymén m.fl., 2019).

2.2.3 Psykologiska förklaringar

Hittills har denna avhandling fokuserat på att förklara säkerhetsopinion genom demografiska och åsiktsmässiga faktorer. Trots att folkopinionen ofta inom forskning förklaras genom dessa två förklaringsmodeller finns det även skäl att tro hur faktorer sammankopplade till psykologi skulle kunna påverka en individs opinion kring olika politiska frågor. Framför allt inom forskandet kring säkerhetsopinion skulle man kunna tänka sig att faktorer såsom rädsla eller ångest skulle kunna styra en individs åsikter. Följaktligen fördjupar jag mig mera i dessa psykologiska förklaringar för att senare i denna avhandling resultat även kunna förklara i vilken grad psykologiska faktorer påverkar den finländska Nato opinionen.

En artikel som analyserat på vilket sätt psykologiska faktorer skapar säkerhetsopinion är Huddy m.fl. (2005). Artikelns fokus ligger på den antiterroristiska politiken som fördes efter 11 september-attackerna i USA. Som Huddy m.fl. (2005) lyfter fram är psykologi starkt sammankopplat med terrorism eftersom ett av de främsta målen med terroristiska attacker är att skapa rädsla och ångest i ett samhälle. Det är dock viktigt att påpeka hur terrorattacker kan ha olika psykologiska reaktioner på individer. Vissa kan känna sig mer ångestfulla samtidigt som vissa kan uppleva sig hotade till en högre grad. Således är det viktigt att åtskilja på ångest och hot eftersom båda tros påverka individers säkerhetspolitiska attityder på olika sätt. Exempelvis har tidigare forskning visat att individer som känner sig ångestfulla ofta har en större motvillighet till risktagande såsom att utföra en militär attack. Samtidigt finns det större sannolikhet att individer som känner sig hotade stöder militära aktioner (Huddy m.fl., 2005, s. 593).

Härnäst förklaras ångest och hot som psykologiska fenomen mer detaljerat. Känslan av hot är ett fenomen som studerats aktivt inom statskunskapen genom årens gång inte minst på grund av att hot förklarar samhällsrelaterade fenomen såsom främlingsfientlighet, fördomar, intolerans och etnocentrism. Psykologiska studier har även gjort observationer där känslan av hot förstärker stödet för auktoritär politik vars syfte är att skydda det egna folket. Individer som anser att det existerar externa hot tenderar att föredra politiker som betraktas som kraftfulla, och starka. Detta i sin tur leder till växande främlingsfientlighet samt fördomar gentemot invandrare och etniska minoriteter men även ett växande stöd för politiska åtgärder mot grupper som anses skapa ett hota. Detta har varit fallet speciellt i USA där amerikaner som upplevt sig hotade av terrorister ofta varit för militära ingripanden utomlands. Även i Israel har man kunnat observera trender där individer som känt sig hotade av terrorism föredragit en aggressiv utrikespolitik (Huddy m.fl., 2005, s. 594).

Härnäst ligger fokus på det andra psykologiska fenomenet som behandlas i Huddy m.fl. (2005), det vill säga ångest. Undersökning tyder på att ångest har rätt så långt motsatta inverkan på en individs säkerhetsopinion jämfört med hot. Detta beror på det faktum att ångest försämrar en individs kognitiva förmåga. Individer som känner sig ångestfulla tenderar att uppfatta högre grader av risk, vilket i sin tur leder till att man föredrar alternativ som anses innehålla mindre risker. Således är det mindre sannolikt att en ångestfull individ föredrar en aggressiv antiterroristisk politik och hämndaktioner eftersom man anser dem vara mer riskfulla och farliga. Forskning tyder på att speciellt såna individer som upplevt terrorism på en personlig plan tenderar att vara mer ångestfulla och rädda. (Huddy m.fl., 2005, s. 595).

I Huddy m.fl. (2005) har man samlat in data från *Threat and National Security Survey* (TNSS), vilket är en amerikansk telefonundersökning som fokuserade på att utreda individers reaktioner till 11 september attackerna. Undersökningen utfördes mellan början av oktober 2001 och början av mars 2002 med ett totalt antal på 1 549 respondenter. Sammanlagt har man förberett fem olika hypoteser som är: 1) uppfattningen av hot kan åtskiljas från ångest trots att de två fenomenen är sammankopplade. 2) Ångest kan förknippas med övriga psykologiska fenomen samtidigt som samma inte kan sägas om uppfattningen av hot. 3) Ångest försämrar en

individens kognitiva förmåga, därmed försämrar även ångest en individs kunskap om en händelse. 4) Ångest och uppfattningen av hot leder till olikstöd för antiterroristisk politik. 5) Uppfattningen av hot ökar stödet för politik som ökar hemlandets säkerhet trots att denna politik skulle försämra civila friheter (Huddy m.fl., 2005, s. 596).

Som artikelns resultat indikerar är det en majoritet amerikaner som påverkats djupt av 11 september-attackerna. Exempelvis visar enkäterna att 86 % av respondenterna var antingen väldigt eller någorlunda oroad för en ny terroristattack samtidigt som 84 % av respondenterna var väldigt eller någorlunda oroad av att det fanns ett hot för attacker med biologiska eller kemiska vapen. Frågorna som fokuserade på en individs uppfattning av hot verkade ha liknande resultat eftersom 68 % av respondenterna antingen var väldigt eller någorlunda oroad om ifall de själva, en vän eller en släkting kunde hamna som offer för en eventuell framtida terrorattack. Dessa svar tyder alltså på att amerikaner är oroad både för hemlandets och den personliga säkerheten. Intressant nog varierade svaren till en högre grad kring frågorna om ångest. Respondenterna frågades i vilken grad terroristattackerna skapat oro för den egna tryggheten där endast 17,8 % svarade att attackerna hade rubbat dem avsevärt medan 47 % svarade att attackerna inte hade påverkat deras uppfattning om trygghet alls (Huddy m.fl., 2005, s. 596–597).

Härnäst frågade man respondenterna i vilken grad de upplevt fyra olika ångestrelaterade känslor: ångest, rädsla, skräck och oro. Nästan hälften av respondenterna svarade att man kände sig ångestfull eller oroad väldigt ofta eller ibland. En tredjedel svarade att man kände sig rädd eller skräckslagen antingen väldigt ofta eller ibland, alltså betydligt färre än i den tidigare nämnda kategorin. Dessa fynd tyder på att det var betydligt vanligare att individer kände sig hotade av terrorism snarare än att det väckte ångestrelaterade känslor inom dem efter 11 september-attackerna. Således går det även att bekräfta artikelns första hypotes att uppfattning av hot och ångest är två skilda fenomen trots att det finns likheter (Huddy m.fl., 2005, s. 596).

Artikelns andra hypotes att ångest går att förknippa med övriga psykologiska fenomen verkar även stämma överens med resultatet eftersom data indikerar att ångest går att länka med depression till en viss grad. Samma går inte att observera för uppfattning av hot. Artikelns tredje hypotes som var att ångest försämrar en persons kognitiva

förmåga har undersökts genom att testa respondenternas kunskande kring Afghanistan, Islam och Osama Bin Laden. Resultatet tyder på att hypotesen stämmer eftersom individer som känner sig hotade hade en bättre kunskap på de tre tidigare nämnda kategorier jämfört med ångestfulla individer. Data indikerar även att individer som upplever sig hotade visar större sympatier för president Bush och den amerikanska militärens utländska interventioner jämfört med individer som känner sig ångestfulla, således stämmer även artikelns fjärde hypotes. Slutligen går det att notera för hur individer som känner sig hotade stöder en hård antiterroristisk politik såsom att övervaka vanliga amerikanska medborgares email eller telefonsamtal trots att det skulle kränka deras civila friheter, alltså stämmer även artikelns femte hypotes (Huddy m.fl., 2005, s. 599–603).

Som artikelns resultat indikerar tenderar individer reagera på avvikande sätt på terroristattacker såsom 11 september-attackerna. Det var vanligare att respondenterna kände sig hotade snarare än ångestfulla men det är oavsett intressant att observera hur individer har beroende på psykologisk reaktion väldigt annorlunda attityder för säkerhetspolitiska frågor. Individer som kände sig hotade föredrog starkare antiterroristiska åtgärder såsom militära ingripanden utomlands och ökad övervakning i hemlandet. Individer som upplevde höga grader av ångest var i sin tur oroad och skeptiska gentemot militära ingripanden utomlands samtidigt som de var mer emot president Bushs politik. På basis av denna artikel kan man således påstå att psykologiska faktorer spelar en avgörande roll för hur individer skapar åsikter för olika säkerhetspolitiska frågor (Huddy m.fl., 2005, s. 604).

2.2.4 Sammanfattning av de tre förklaringsmodellerna och preciserade frågeställningar

Hittills har denna avhandling lyft fram tre olika förklaringsmodeller för säkerhetsopinion på individnivå. Härnäst sammanfattar jag de främsta fenomen som kunde observeras inom varje förklaringsmodell. Inledningsvis låg fokus på den demografiska förklaringsmodellen där det studerades hur faktorer såsom ålder, kön och utbildning påverkar en individs säkerhetsopinion. Tidigare forskning kring ämnet indikerar starkt att kön är en av de mest avgörande demografiska faktorerna eftersom

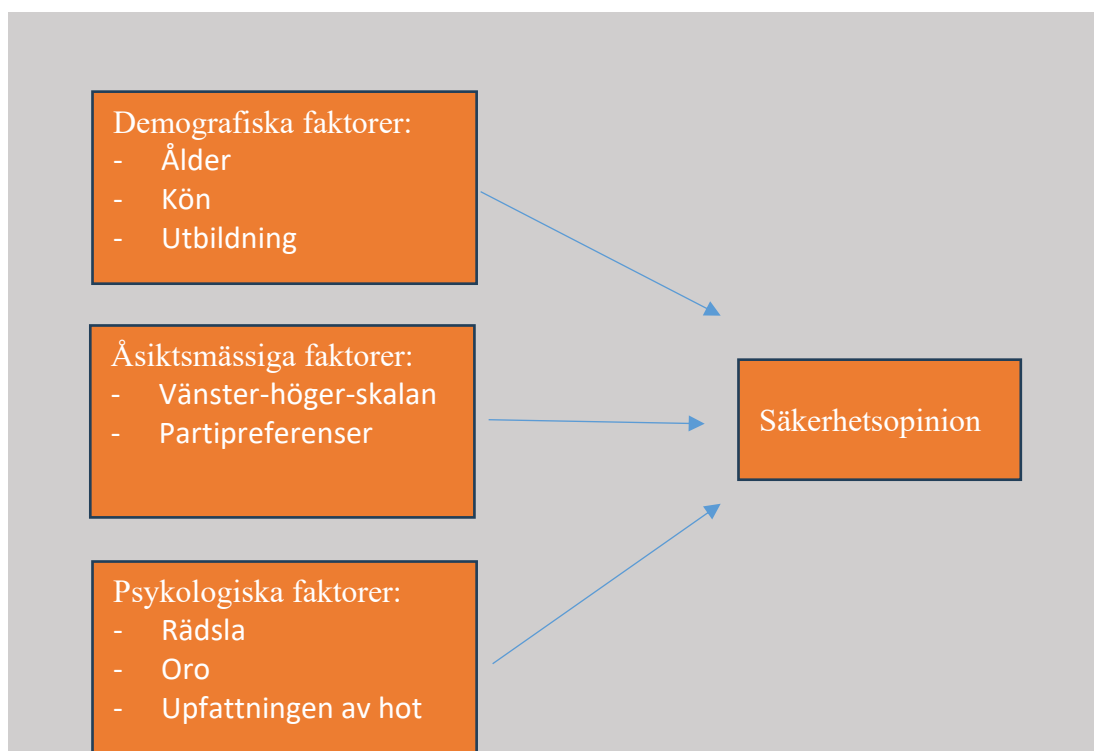
kvinnor tenderar vara emot militär verksamhet till en högre grad jämfört med män. Det finns även en del forskning som tyder på att faktorer såsom ålder och utbildning skulle kunna påverka säkerhetsopinionen men baserat på de studier som inkluderades i denna avhandling går det inte att påstå att detta skulle vara fallet.

Följaktligen studerades den åsiktmässiga förklaringsmodellen. Enlig denna modell skulle det gå att förklara en individs säkerhetsopinion genom partival och om personen i fråga lutar politiskt åt höger eller vänster. Eftersom individer ofta skapar sina säkerhets- och utrikespolitiska åsikter genom att lyssna på debatter mellan den politiska eliten kan det anses som en självklarhet att partipreferenser spelar en avgörande roll för hurdan ställning en individ tar till en specifik fråga, det är ju trots allt åsiktmässiga faktorer som styr vilka politiker man lyssnar på. Därtill kunde det observeras hur anhängare för höger-konservativa partier både i Storbritannien och i Sverige hade positivare attityder för en mer omfattande försvarspolitik och militära ingripanden. Dock visade det sig att den brittiska militära interventionen i Libyen hade ett starkare stöd bland vänsterpartier, vilket kunde förklaras med att ingripandet kunde motiveras genom humanitära skäl. Alltså skulle man kunna förvänta sig att även övriga säkerhetspolitiska beslut som går att motiveras genom humanitära skäl kunde ha ett större stöd bland individer som lutar politiskt mot vänster.

Trots att säkerhetsopinion främst förklaras genom demografiska och åsiktmässiga förklaringsmodeller lyfter denna avhandling fram även en tredje modell som kan anses påverka opinionen starkt, det vill säga den psykologiska förklaringsmodellen. Trots att det går att hävda hur det existerar en viss kunskapslucka för hur faktorer såsom känslor påverkar säkerhetsopinion finns det några få studier som fokuserat på detta fenomen. Det går exempelvis att märka hur olika känslor generar olika attityder kring säkerhetspolitiska frågor. Individer som upplever ångestrelaterade känslor tenderar att föredra politik som innehåller mindre risker samtidigt som individer som upplever sig hotade förespråkar aggressiva militära åtgärder och hämndaktioner.

Med hjälp av tidigare studier har jag nu kunnat identifiera hur individers säkerhetsopinion går att förklaras genom dessa tre förklaringsmodeller. Således skulle man kunna tänka sig att den finländska Natoopinionen även följer liknande mönster och senare i denna avhandlings resultat presenterar jag huruvida detta är fallet. Min

första hypotes är att Ukrainakriget skapat ett växande stöd för ett finländskt Natomedlemskap eftersom tidigare forskning från övriga länder visar hur ett oroligt världsläge skapar större stöd för säkerhetspolitik. Min andra hypotes är att individer som lutar mot höger politiskt, känner sig hotade och som är män skulle vara mer sannolika att vara för ett finländskt Natomedlemskap. De frågeställningar som besvaras i denna avhandling är för det första 1) *Hur har den finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?* I besvarandet av denna fråga kommer fokus att ligga på tidpunkter då världsläget varit både lugnt och oroligt för att undersöka på vilket sätt kriser och konflikter påverkar Natoopinionen. Därefter besvaras den andra frågeställningen 2) *Vilka faktorer förklarar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?* I besvarandet av denna frågeställning undersöks det till vilken mån man kan förklara stödet för ett finländskt Natomedlemskap genom de tre förklaringsmodellerna som presenterats i detta kapitel. Dessutom undersöks det om förklaringsmodellernas betydelse förändras huruvida det är ett lugnt eller oroligt världsläge.

Figur 1 Illustration av de tre förklaringsmodellerna som skapar säkerhetsopinion

3 Metod

Baserat på det som framkom i denna avhandlings teoretiska bakgrund kan man följaktligen fråga sig i vilken mån säkerhetsopinion i allmänhet stämmer överens med den finländska Natoopinionen. Eftersom tidigare forskning tyder på att individer som är män, lutar politiskt åt höger och känner sig hotade tenderar vara mer positivt inställda gentemot militära interventioner och även innehavet av kärnvapen, finns det skäl att tro att detta även stämmer överens med finländarnas Natoopinion. Detta kan även betraktas som avhandlingens främsta hypotes. I följande kapitel presenterar och motiverar jag denna avhandlings forskningsdesign samt metod. Både för- och nackdelar med dessa val redovisas för att avhandlingen skall kunna anses vara objektiv och transparent. Vidare i kapitlet presenteras även denna avhandlings data där jag även lyfter fram de oberoende och beroende variabler som ingår i resultatanalysen samt dessa variabelers operationaliseringar.

3.1 Forskningsdesign

När man påbörjar sitt forskningsarbete är det viktigt att ta i beaktande hurudan forskningsdesign som lämpar sig bäst för att besvara sina forskningsfrågor. För att bestämma sin forskningsdesign bör man ta i beaktande tre olika kriterier som bör uppfyllas i forskningen. Dessa tre kriterier är: reliabilitet, replikation och validitet. Reliabilitet eller tillförlitlighet innebär i vilken grad forskningens resultat blir detsamma om den görs på nytt. Ett annat kriterium som påminner relativt mycket om reliabilitet är replikation som innebär att en studie går att replikera eller upprepas med liknande resultat. Det tredje kriteriet är validitet, vilket kan anses vara det viktigaste kriteriet av de tre. Validitet innebär att man bedömer om de resultat som en undersökning gett hänger ihop eller inte. Forskare brukar tala om både intern och extern validitet. Med intern validitet syftar man på kausaliteten mellan två variabler. Om det finns ett samband mellan två variabler, kan vi vara säkra på att sambandet inte beror på utomstående variabler? Med extern validitet frågar man i sin tur ifall man kan generalisera resultatet från en undersökning utanför den specifika undersökningskontexten. Förutom intern och extern validitet brukar man även tala om en tredje typ av validitet nämligen ekologisk validitet. Ekologisk validitet handlar om

huruvida forskningsresultaten stämmer överens med den naturliga kontexten, det vill säga människors vardag (Bryman, 2011, s. 49–51).

Bryman (2011) lyfter fram fem olika forskningsdesigner som är vanliga inom statsvetenskapliga forskningsprojekt. Dessa fem olika designer är: experiment, tvärsnittsundersökningar, longitudinella undersökningar, fallstudier och komparativa undersökningar. Eftersom mitt intresse i denna avhandling är att undersöka vilka faktorer som påverkar den finländska Natoopinionen och hur opinionen förändrats över tid blir det naturligt att utföra en statistisk analys med antingen en tvärsnittsdesign eller longitudinell design. En tvärsnittsdesign som även kallas för en surveydesign innebär i grunden att man samlar in data från en viss tidpunkt såsom från olika enkäter för att sedan kvantitativt undersöka samband mellan olika variabler. Målet är att hitta mönster mellan sambanden för att man skall kunna förklara olika trender (Bryman, 2011, s. 64). En longitudinell design påminner relativt mycket om en tvärsnittsdesign men till skillnad från tvärsnittsstudier som samlar in data från en viss tidpunkt studerar en longitudinell undersökning ett urval från minst två olika tillfällen. När man diskuterar kring en longitudinell design är det viktigt att åtskilja två olika typer av longitudinell design: panelundersökning och kohortundersökning. Inom en panelundersökning studerar man ett urval som ofta representerar en hel nation. Vid en panelundersökning kan man samla in data från exempelvis individer, hushåll, organisationer och skolor. Inom en kohortundersökning studerar man i sin tur en grupp människor som alla delar en viss egenskap. Ett exempel på en kohortundersökning skulle exempelvis vara att man studerar en grupp människor som alla är födda samma år (Bryman, 2011, s. 69–70).

Som Bryman (2011, s. 66) påpekar är de främsta fördelarna med en tvärsnittsdesign att designen möjliggör reliabilitet och hög extern validitet eftersom man gjort slumpmässiga urval. Således går det att generalisera resultaten till en större population. Genom ett korrekt utfört slumpmässigt urval har man den överlägset bästa möjligheten att nå generaliserbara resultat eftersom resultatet stämmer bra överens med en större population. Framför allt inom undersökningar som undersöker opinion är ett slumpmässigt urval det överlägset bästa alternativet (Esaiasson m.fl., 2012, s. 171). Samma fördelar gäller för en longitudinell design men det är dessutom enklare att tolka samband mellan variabler eftersom man studerar fler än ett enda dataset. En

longitudinell undersökning möjliggör således en någorlunda bättre förståelse kring variabelers samverkan (Bryman, 2011, s. 70–71).

Den största nackdelen med en tvärsnittsdesign är att den interna validiteten är låg. Det går enkelt att hitta samband mellan två variabler men det är svårt att besvara huruvida sambandet endast beror på dessa två variabler (Bryman, 2011, s. 66). Exempelvis finns det skäl att tro att min undersökning kommer att visa att det är mindre troligt att kvinnor är för ett finländskt Natomedlemskap än män. Men beror detta samband mellan kön och Natoopinion endast på dessa två variabler eller kan det kopplas samman med övriga variabler? Som det nämndes i föregående stycket underlättar en longitudinell design detta problem till viss mån eftersom man kan observera utvecklingen i variabelernas samband mellan två olika tidpunkter men trots detta kan man inte påstå att validiteten för en longitudinell design skulle stiga avsevärt (Bryman, 2011, s. 71).

Efter att nu presenterat de olika typerna av forskningsdesigner och redogjort för både för- och nackdelar sammankopplade med dem kan man konstatera att det är lite av ett dilemma att välja den bästa möjliga designen. Det visar sig även vara aningen utmanande att hitta en lämplig forskningsdesign för min specifika forskningsfråga eftersom jag är intresserad av både vilka faktorer som påverkar den finländska Natoopinionen och hur denna opinion förändrats över tid. Eftersom man inom en tvärsnittsundersökning endast ser på data från ett enda tillfälle skulle det betyda att jag inte skulle kunna beskriva hur Natoopinionen förändrats över tid. Samtidigt skulle det bli utmanande att använda sig av en longitudinell design eftersom jag skulle behöva använda mig av data från en panelundersökning, något som inte finns tillgängligt. För att lösa detta dilemma har jag bestämt mig för att utföra en upprepande tvärsnittsdesign. Detta möjliggör att jag kan besvara avhandlingens båda forskningsfrågor. Med andra ord kan man konstatera att både mina forskningsfrågor och datamaterialet styr in mig på att tillämpa en upprepande tvärsnittsdesign.

3.2 Kvantitativ statistisk analys

Härnäst presenterar och motiverar jag valet av denna avhandlings metod, det vill säga en kvantitativ statistisk analys. Det som en kvantitativ statistisk analys i grunden innebär är att man genom olika statistiska hjälpmedel strävar efter att åstadkomma sammanfattande beskrivningar av större mängder insamlade observationer, även känt som data. Det som menas med sammanfattande beskrivningar är olika typer av statistiska mått såsom procent, medelvärden och sambandsmått. En statistisk analys kan i vissa fall vara av en kvalitativ undersökning men oftast brukar denna metod tyda på ett kvantitativt tillvägagångssätt (Esaiasson m.fl., 2012, s. 346).

När man påbörjar en statistisk analys är det viktigt att man är medveten om hur man utnyttjar olika statistiska verktyg för att kunna nå önskade resultat. Först och främst är det viktigt att fastställa ifall den egna forskningsfrågan bör tolkas som en en-, två- eller flervariabelfråga. Dessutom bör man identifiera om den egna forskningsfrågan är av en beskrivande eller förklarande natur (Esaiasson m.fl, 2012, s. 347). Eftersom min andra forskningsfråga lyder 2) *Vilka faktorer påverkar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?* handlar det således om en förklarande flervariabelfråga då det finns fler än två variabler vars samband med Natoopinionen studeras. Denna avhandlings första forskningsfråga som lyder 1) *Hur har den finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?* bör i sin tur betraktas som en beskrivande envariabelfråga eftersom endast en variabel (Natoopinionen) undersöks.

Den främsta styrkan med en kvantitativ statistisk analys är att metoden lämpar sig utmärkt för att undersöka individers åsikter och beteenden. Genom att samla in uppgifter från exempelvis enkäter kan man baserat på resultaten göra generaliseringar med tanke på medborgare i allmänhet. Eftersom undersökningsmaterialet från enkäter ofta brukar vara stort underlättar en statistisk analys att sammanfatta data. En statistisk analys möjliggör att man kan göra kontroller för övriga variabler, det vill säga huruvida det finns bakomliggande variabler som påverkar ett samband mellan de variabler vars samband man är intresserad av. Dessutom kan man med hjälp av en statistisk analys empiriskt pröva hur större teoretiska modeller är sammankopplade. Man kan således genom att pröva alternativa förklaringar till ett samband försäkra sig om relationen och styrkan inom ett specifikt samband (Ekengren & Hinnfors, 2012, s. 80–81).

När man tar i beaktande denna avhandlings forskningsproblem samt de fördelar som förknippas med en kvantitativ statistisk analys kan man på god grund motivera varför denna metod bör tillämpas i min resultatanalys. Genom en statistisk analys kan jag enkelt undersöka hur demografiska variabler såsom kön eller utbildning påverkar individers Natoopinion. Dessutom går det att argumentera för hur både valet av forskningsdesignen och datamaterialet gör en statistisk analys till det optimala metodvalet. Enkäter som studerar den finländska Natoopinionen finns tillgängliga och eftersom den stora mängden data kan bli utmanande att analysera manuellt bör det göras genom en statistisk analys.

Trots att det finns en hel del fördelar med en kvantitativ metod såsom en kvantitativ statistisk analys är det naturligt att det även existerar en hel del nackdelar. Som Bryman (2011, s. 171) lyfter fram är det framför allt förespråkare för kvalitativa forskningsmetoder som ställer sig kritiskt gentemot kvantitativa metoder. Den främsta kritiska synpunkten som kvantitativ forskning stöter på gäller hur en kvantitativ forskare underlåter att skilja på människor och den naturliga världen. Kritiker hävdar att kvantitativ forskning inte tar i beaktande hur människor tolkar världen och verkligheten på olika sätt. För det andra kan det verka som att mätprocessen vid en kvantitativ undersökning är aningen konstgjord och att man gör "mätning på kommando" (Bryman, 2011, s. 171). Detta leder till att den ekologiska validiteten som lyfts fram av Bryman (2011, s. 66) tenderar bli låg inom kvantitativ forskning. Följaktligen hävdar kritiker att kopplingen mellan forskning och vardag kan bortglömmas inom kvantitativa undersökningar eftersom man i allt för hög grad förlitar sig på mätinstrument. Slutligen är en nackdel med kvantitativa undersökningar att man inte med säkerhet kan fastställa vad det är som skapar samband mellan två eller flera variabler och således blir det utmanande att sammankoppla ett undersökningsresultat med vardagliga kontexter. Med andra ord kan vi inte med säkerhet avgöra hur ett samband mellan variabler har skapats av de individer som forskningen fokuserat på (Bryman, 2011, s. 172).

3.2.1 Multipel regressionsanalys

Det statistiska analysverktyget som tillämpas i besvarandet av denna avhandlings andra forskningsfråga “Vilka faktorer förklarar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?” är en multipel regressionsanalys. Regressionsanalyser är ett populärt verktyg inom statsvetenskapen och betraktas bland flera forskare som den mest flexibla och effektiva analystekniken för att förklara samband mellan olika variabler (Esaiasson, 2007, s. 391). Eftersom min analys består av studerandet av ett flertal oberoende variablers samband med den finländska Natoopinionen kan valet av att tillämpa en regressionsanalys motiveras på goda grund.

Ekvationen för en regressionsanalys som presenteras i Esaiasson (2007, s. 392) lyder på följande sätt:

$$Y = a + b * X$$

I denna ekvation är variabeln Y den beroende variabeln medan variabeln X är den oberoende variabeln. Följaktligen innehåller ekvationen konstanten a, det vill säga interceptet. Konstanten a förklarar vad skattningen på den beroende variabeln är när den oberoende variabeln har värdet noll. Slutligen innehåller ekvationen regressionskoefficienten b, det vill säga lutningskoefficienten. Regressionskoefficienten b beskriver hur stor förändring av den beroende variabeln som en enhets förändring på den oberoende variabeln producerar (Esaiasson, 2007, s. 392).

För att utföra en multipel regressionsanalys behövs fler än en oberoende variabel för att man skall kunna försäkra sig om till vilken mån det existerar ett samband med den beroende variabeln (Esaiasson, 2007, s. 393). Exempelvis kan det hända att min analys visar att det existerar ett samband mellan oberoende variabeln kön och den beroende variabeln Natoopinion. Om jag dock lägger till övriga oberoende variabler i regressionsekvationen såsom exempelvis ideologi och det visar sig att sambandet mellan ideologi och Natoopinion är större jämfört med sambandet mellan kön och Natoopinion skulle detta tyda på att jag inte kan använda kön som förklaringsfaktor till en lika hög grad trots att variabeln har statistisk signifikans.

3.3 Data

Efter att jag nu har presenterat denna avhandlings metod, det vill säga en kvantitativ statistisk analys, introducerar jag härnäst det datamaterial som används för att utföra den statistiska analysen. Det data som används i denna avhandling är från näringslivets delegations (finska: *Elinkeinoelämän valtuuskunta* EVA) enkäter. I EVA:s “arvo- ja asennetutkimus”, det vill säga värde- och attitydundersökningar, har man kartlagt finländares åsikter kring olika politiska frågor såsom utrikes- och försvarspolitik. Mer specifikt har man inom undersökningarna bland annat frågat respondenterna vad deras syn på Nato är, vilket innebär att dessa enkätresultat lämpar sig väl för att besvara min avhandlings forskningsfråga. EVA:s nationella värde- och attitydundersökningar har genomförts sedan år 1984 och i dessa undersökningar har fokus stått i politiska frågor som både behandlat både nutiden och framtiden. De frågor som ställts i undersökningarna har berört ämnen såsom demokrati, samhälle och politik, Finlands internationella ställning, EU-medlemskap, finländarnas identitet, och finländarnas syn på framtiden. EVA:s värde- och attitydundersökningar har sedan år 2018 genomförts regelbundet två gånger i året (Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv, u.å.).

Respondenterna för EVA:s värde- och attitydundersökningar har blivit slumpmässigt utvalda utifrån Talouslehti-tidningens internetpanel och består av finska medborgare som är bosatta runt om i Finland, dock har man exkluderat Åland. Åldern på de individer som ingår i samplen har varierat genom årens gång. Exempelvis i undersökningen år 2014 var respondenterna mellan 18–70 år gamla medan samma siffra år 2022 var 18–79 år. Även antalet respondenter har varierat genom årens gång. År 2014 hade man 2052 respondenter och år 2022 var motsvarande siffra 2074. Denna skillnad inom antalet respondenter tenderar således vara relativt låg. Själva undersökningen har genomförts under de senaste åren i form av en självfyllande webenkät men exempelvis i undersökningen som genomfördes år 2000 före de flesta människor hade tillgång till internet skickades i stället pappersenkäter åt respondenterna (Finlands samhällsvetenskapliga arkiv, u.å.).

Eftersom denna avhandling tillämpar en upprepande tvärsnittsdesign innebär det att jag måste analysera data från mer än en tidpunkt. Sammanlagt kommer data bestå av enkäter från tre olika tidpunkter. Dessa tre enkäter är EVA:s värde- och

attitydundersökning från år 2000, 2015 och 2022. Motiveringen med att analysera Natoopinionens fluktueringen mellan dessa tre år är att varje tidpunkt kännetecknas av olika världspolitiska lägen. År 2000 kan betraktas som ett neutralt analysår eftersom det geopolitiska läget i Europa var relativt lungt. Följaktligen kommer enkätdata från år 2015 att analyseras för att granska huruvida Rysslands annektering av Krimhalvön ett år tidigare påverkat Natoopinionen. Orsaken varför jag valt att analysera år 2015 istället för 2014 beror på att man i EVA:s värde- och attitydundersökning 2014 inte hade ställt respondenterna tillräckligt omfattande frågor som handlade om de oberoende variabler som kommer att användas i min analys. Det sista analysåret som är år 2022 kan betraktas som det mest centrala analysåret eftersom detta analysår innehåller det färskaste data samtidigt som jag förväntar mig att stödet för Nato kommer att vara högst under detta år med tanke på Rysslands invasion av Ukraina.

3.4 Oberoende variabler och dess operationaliseringar

I och med att denna avhandlings datamaterial nu har presenterats påbörjar jag följaktligen nästa steg där jag listar upp de oberoende variabler som analyseras och hur dessa variabler bör operationaliseras. I Tabell 1 presenteras alla oberoende variabler som analyseras i denna avhandling genom en statistisk analys. Totalt finns det fem olika oberoende variabler vars samband med den finländska Natoopinionen studeras. Dessa oberoende variabler är: ålder, kön, utbildning, ideologi och oro över Ryssland. Härnäst presenterar jag mer detaljerat dessa fem oberoende variabler.

Oberoende variabler

Ålder

Denna variabel illustrerar på vilket sätt Natoopinionen varierar mellan olika åldersgrupper med avsikt att undersöka huruvida en individ baserat på ålder är mer sannolik att vara för ett finländskt Natomedlemskap. I de tre enkäter som analyseras i denna avhandling har man använt sig av olika kategorier för åldersgrupper. År 2000 hade man totalt sju olika åldersgrupper, år 2022 sex olika åldersgrupper och år 2015 hade man istället för att kategorisera respondenterna i åldersgrupper frågat efter deras födelseår. För att underlätta studerandet av denna oberoende variabel har jag därmed

beslutat för att skapa en dummyvariabel där åldersgrupperna är de samma för de tre åren. I omkodningen av denna variabel har jag beslutat för att dela in ålder i fyra olika kategorier. Dessa fyra nya åldersgrupper är: 18-30, 31-50, 51-65 och 65-.

Kön

Meningen med denna variabel är att undersöka på vilket sätt Natoopinionen avviker mellan män och kvinnor. Som det framkom under denna avhandlings teoretiska bakgrund tenderar en individs kön att avsevärt på hans säkerhetsopinion. Därmed är hypotesen i denna avhandling att män är mer sannolika att vara för ett finländskt Natomedlemskap. I EVA:s värde- och attitydundersökning år 2000 och 2015 har man delat in kön i två olika kategorier: män och kvinnor. I enkäten för år 2022 hade man förutom de två tidigare nämnda alternativen även ett tredje alternativ för dem som varken identifierade sig som man eller kvinna. För denna avhandlings analys har jag dock valt att endast inkludera studerandet av skillnaderna mellan män och kvinnor och därmed har den tredje kategorin från år 2022 exkluderats.

Utbildning

Denna variabel undersöker skillnader mellan respondenternas olika utbildningsnivåer och deras Natoopinion. I EVA:s värde- och attitydundersökning finns det totalt sex olika kategorier för utbildning: ingen yrkesutbildning, yrkeskurs eller annan kort yrkesutbildning, yrkesskola, yrkesutbildning på institutnivå, yrkeshögskoleutbildning och universitets- eller högskoleutbildning. Eftersom det finns relativt många kategorier varav vissa är rätt så liknande bör kategorierna således omkodas till dummyvariabler för att enklare kunna studera skillnader mellan de olika utbildningsnivåerna. Den logiska lösningen är att omkoda utbildningsvariabeln till tre olika kategorier: låg-, medel- och högutbildade. Respondenter som saknar yrkesutbildning klassificeras som lågutbildade, följaktligen kategoriseras de respondenter med en andra stadiets utbildning som medelutbildade och slutligen anses de respondenter som har en yrkeshögskole- eller universitetsutbildning som högutbildade.

Ideologi

Den fjärde oberoende variabeln är ideologi där fokus ligger på huruvida en individ identifierar sig själv med höger- eller vänsterpartier. Eftersom en av denna avhandlings

hypoteser är att individer som politiskt lutar åt höger är mer sannolika att vara för ett finländskt Natomedlemskap jämfört med individer som lutar åt vänster kan denna variabel anses vara ytterst central. I EVA:s värde- och attitydundersökning har man frågat respondenterna ”om riksdagsvalet skulle hållas nu, vilket parti skulle du rösta på?”. För analyserandet av ideologivariabeln har jag valt att inkludera sex finländska partier och för behändighetens skull har jag valt att skapa en dummyvariabel för att dela in respondenterna i två kategorier: höger och vänster. Högerpartierna består av Samlingspartiet, Svenska folkpartiet och Kristdemokraterna medan vänsterpartierna består av Socialdemokraterna, Gröna förbundet och Vänsterförbundet. Sannfinländarna och Centern har exkluderats från denna analys eftersom det är utmanande att bestämma på vilken sida av det politiska spektrumet partierna bör placeras samtidigt som Rörelse nu även har exkluderats eftersom detta parti endast funnits som svarsalternativ i EVA:s värde- och attitydundersökning 2022. Övriga kategorier som exkluderats är: “annat parti”, “jag skulle inte rösta”, “vet ej” och “jag vill inte säga”.

Oro över Ryssland

Den sista oberoende variabeln som analyseras i denna avhandling är oro över Ryssland. Denna oberoende variabel är den variabel med fokus på den psykologiska förklaringsmodellen och målet är att analysera ifall man kan förklara den finländska Natoopinionen genom en faktor såsom oro. Förväntningarna är att det skall gå att observera avsevärda skillnader på respondenternas Natoopinion baserat på huruvida de känner sig oroad eller inte. I enkäterna har man under årens gång med olika ord ställt frågan huruvida respondenterna är oroad över Ryssland. Även svarsalternativen i dessa oro över Ryssland-frågorna har varit avvikande, vilket skapar behovet för ytterligare en dummyvariabel. I analyserandet av oro över Ryssland-variabeln har jag omkodat svarsalternativen till tre olika kategorier: oroad, vet ej och ej oroad.

Tabell 1 Oberoende variabler

Variabler	Fråga	Svarsalternativ
Ålder	”Ålder?”	<p>Denna fråga hade olika svarsalternativ under alla tre analysår 2000, 2015 och 2022. Variabeln har kodats om för varje år och består av fyra olika åldersgrupper</p> <p>1 = 18-30 2 = 31-50, 3 = 50-65 4 = 65-</p>
Kön	”Kön?”	<p>1 = man 2 = kvinna</p> <p>I EVA 2022 hade man även ett tredje svarsalternativ “annat” men detta har exkluderats från analysen.</p>
Utbildning	“Hurudan yrkesutbildning har du?”	<p>Denna variabel har kodats om där sex olika utbildningsnivåer kombinerats för att skapa tre olika kategorier.</p> <p>1 = lågutbildade 2 = medelutbildade 3 = högutbildade</p>

Ideologi	”Om riksdagsvalet skulle hållas nu, vilket parti skulle du rösta på?”	<p>Denna variabel har kodats om där Saml, SFP och KD utgör första gruppen och SDP, Gröna förbundet och VF utgör den andra gruppen. Resten av svarsalternativen har exkluderats.</p> <p>1 = höger 2 = vänster</p>
Oro över Ryssland	<p>EVA 2015 och 2022: “Ryssland är ett betydligt militärt hot”</p> <p>EVA 2000: “Eftersom ett ostabilt Ryssland är vårt grannland skapar det mer säkerhet för Finaland att vara medlem i EU”</p>	<p>För båda frågorna var det totalt fem svarsalternativ där 1 = helt av samma åsikt och 5 = helt av annan åsikt. Dessa svarsalternativ har kodats om för att innefatta tre alternativ och för att möjliggöra granskandet på uppfattningen av oro.</p> <p>1 = oroad 2 = vet ej 3= ej oroad</p>

3.4.1 Beroende variabel

Denna avhandling har praktiskt taget endast en beroende variabel som skall ingå i den statistiska analysen. Denna variabel är formulerad i EVA:s värde- och attitydundersökning i form av en enkätfråga ”Finland borde gå med i Nato”. Denna fråga har sammanlagt fem olika svarsalternativ: håller helt med, håller delvis med, vet ej, är delvis av annan åsikt och är helt av annan åsikt. Eftersom det i praktiken blir svårt att inkludera både ”håller helt med” och ”håller delvis med” svarsalternativen har jag valt att lägga ihop dem och omkoda dessa svar till dummyvariabler. Således är de dummyvariabler som används i denna avhandlings analys: 1 = ja, 2 = vet ej och 3 = nej. Således kan man konstatera att operationaliseringen av analysens beroende

variabel, det vill säga "Finland borde gå med i Nato" blir enkel att utföra eftersom dummyvariablerna endast består av tre svarsalternativ.

3.5 Sammanfattning av metod

Detta kapitel har hittills både presenterat samt motiverat vilken forskningsdesign, metod, data och variabler som denna avhandlings analys använder sig av. Eftersom det går att konstatera hur både en tvärsnitts- och longitudinell design innehåller sina nackdelar i besvarandet av forskningsproblemet har jag bestämt mig för att utföra en upprepande tvärsnittsdesign. Detta beslut har gjorts för att kunna besvara denna avhandlings båda forskningsfrågor: 1) *Hur har den finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?* och 2) *Vilka faktorer påverkar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?* Den metod som tillämpas för besvarandet av forskningsfrågorna är en kvantitativ statistisk analys där den första forskningsfrågan hanteras som en förklarande flervariabelfråga och den andra forskningsfrågan som en förklarande envariabelfråga. Det statistiska verktyg som tillämpas i min analys är en multipel regressionsanalys. Datamaterialet plockas från EVA:s värde- och attitydundersökningar eftersom dessa enkäter undersökt den finländska Natoopinionen regelbundet under en längre tidsperiod. Sammanlagt består analysen av fem olika oberoende variabler: ålder, kön, utbildning, ideologi och oro över Ryssland. Den beroende variabeln lyder "Finland borde gå med i Nato" med svarsalternativen "ja", "vet ej" och "nej".

4 Resultat

Härnäst presenteras denna avhandlings resultat och avhandlingens forskningsfrågor besvaras. Först och främst ligger fokus på avhandlingens första forskningsfråga 1) *Hur har finländares åsikter kring ett Natomedlemskap förändrats över tid?* För att besvara denna forskningsfråga analyseras Natoopinionens fluktuering mellan tre olika tidpunkter. Dessa tre tidpunkter är: 2000, 2015 och våren 2022. Det bör poängteras hur EVA fram till år 2018 endast gjorde en värde- och attitydundersökning i året. År 2018 övergick man till två värde- och attitydundersökningar i året av vilka en var på våren och den andra på hösten. Följaktligen besvaras avhandlingens andra forskningsfråga som lyder 2) *Vilka faktorer påverkar den finländska Natoopinionen hur har dessa faktorer förändrats över tid?* Oberoende variabler såsom ålder, kön, utbildning, ideologi och oro över Ryssland testas gentemot den beroende variabeln Natoopinion. Även inom besvarandet av den andra forskningsfrågan har samma datamaterial tillämpats från samma tidpunkter som från besvarandet av den första forskningsfrågan. Datamaterialet har tillämpats genom användningen av datahanteringsprogrammet SPSS 25.

4.1 Natoopinionens fluktuering över tid

För att besvara denna avhandlings första forskningsfråga 1) *Hur har finländares åsikter kring ett Natomedlemskap förändrats över tid?* ligger fokus på de tre olika tidpunkter som nämndes i föregående stycke, det vill säga år 2000, 2015 och våren 2022. Inkluderandet av dessa tre tidpunkter kan motiveras med flera argument. För det första om man tar en titt på år 2000 kan man konstatera hur detta med goda skäl kan anses vara säkerhetspolitiskt ett relativt lugnt år åtminstone om man håller sig inom europeiska kontexter. Således kan år 2000 samt dess enkätdata tolkas som neutralt och utgör därmed en bra bas för denna avhandlings resultatanalys. Härnäst analyseras enkätmaterial från år 2015. Detta enkätmaterial kan anses vara ytterst relevant eftersom det är första gången som EVA:s värde- och attitydundersökning mäter Natoopinion efter att de ryska aggressionerna i Ukraina påbörjats i form av annekteringen av Krim halvön 2014. Slutligen studeras enkätmaterial från våren 2022. Detta enkätmaterial mäter för första gången finländarnas attityder gentemot ett

Natomedlemskap efter att Ryssland påbörjade sitt anfallskrig i Ukraina den 24:e februari 2022.

Natooopinionen 2000

I EVA:s värde- och attitydundersökning år 2000 var det sammanlagt 2223 respondenter som besvarat frågan *Borde Finland gå med i Nato?*. Av dessa 2223 respondenter var det 432 (20 %) som svarade ”ja”, 1 164 (52 %) som svarade ”nej” och 627 (28 %) som svarade ”vet ej”. Andelen respondenter som svarade ”nej” var med andra ord över hälften större än andelen som svarat ”ja”. Denna fördelning mellan svaren kan på goda grund anses som förväntad eftersom detta var en tidsperiod som från en europeisk synvinkel var konfliktfri och det militära hotet från Ryssland som fortfarande återhämtade sig från Sovjetunionens fall var minimalt. Samtidigt var konsensus bland det finländska folket att bevara en militär neutralitet.

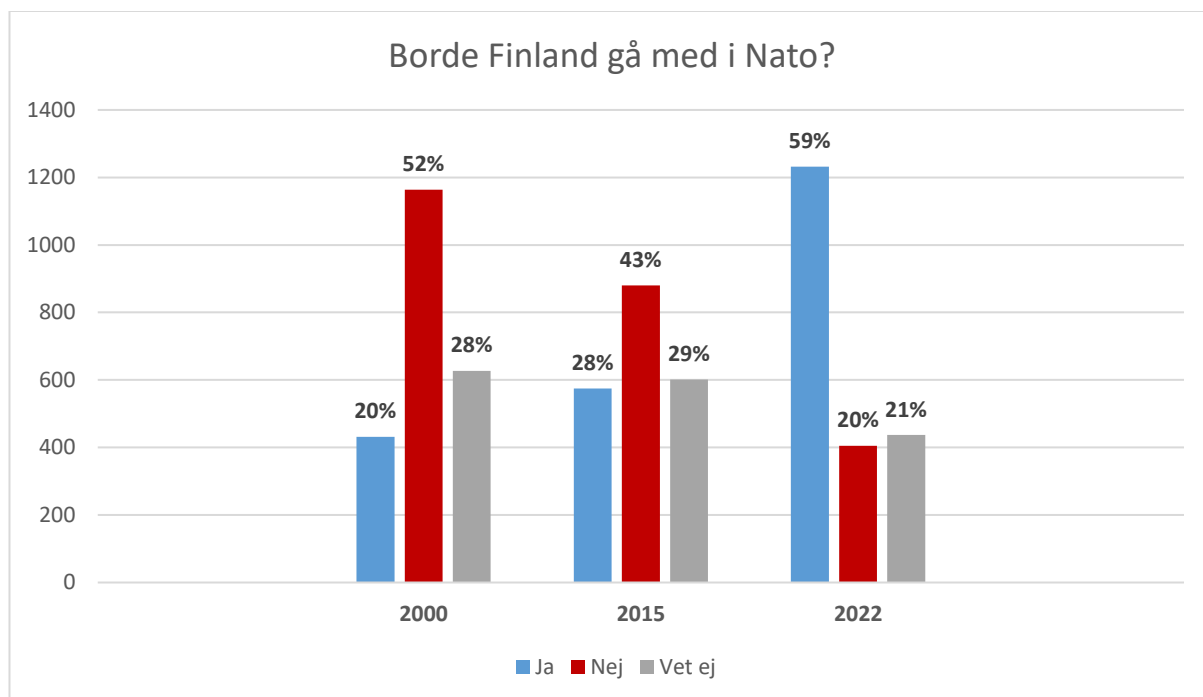
Natooopinionen 2015

Antalet respondenter var aningen färre i EVA:s värde- och attitydundersökning 2015 med ett totalt antal på 2056 respondenter som hade besvarat frågan om Finland borde gå med i Nato eller ej. Av dessa 2056 respondenter var det 575 (28 %) som svarade ”ja”, 880 (43 %) som svarade ”nej” och 601 (29 %) som svarade ”vet ej”. Således går det att observera hur antalet respondenter som var för ett finländskt Natomedlemskap hade stigit med 8 % från år 2000. Denna förändring kan förklaras genom att den ryska utrikespolitiken blivit alltmer aggressiv och det föregående året 2014 hade Ryssland annekterat Krim, vilket skapade oro bland det europeiska folket.

Natooopinionen 2022

Härnäst analyseras enkätmaterialen från det sista året, det vill säga år 2022. I EVA:s värde- och attitydundersökning från våren 2022 var det 2074 respondenter som tagit ställning till ifall Finland borde gå med i Nato. Av dessa 2074 respondenter hade 1 232 (59 %) svarat ”ja”, 405 (20 %) svarat ”nej” och 437 (21 %) svarat ”vet ej”. Därmed kan man konstatera hur svaren förändrats dramatiskt eftersom andelen respondenter som stöder ett finländskt Natomedlemskap stigit med 31 % mellan år 2015 och 2022 och hela 39 % mellan år 2000 och 2022. Dessutom var det år 2022 fler respondenter som svarat ”vet ej” (21 %) än ”nej” (20 %). Den logiska förklaringen till dessa drastiska förändringar är den ryska invasionen av Ukraina som påbörjades den 24:e

februari, endast ett par veckor innan EVA:s värde- och attitydundersökning 2022 påbörjades 4.3.2022. I *Figur 2* illustreras den finländska Natoopinionens fluktuering mellan dessa tre år.

Figur 2 Stapeldiagram över den finländska Natoopinionens fluktuering

Det data som nu har presenterats visar att fluktueringar inom den finländska Natoopinionen har skett, vilket även möjliggör besvarandet av denna avhandlings första forskningsfråga 1) *Hur har finländares åsikter kring ett Natomedlemskap förändrats över tid?* För att besvara denna forskningsfråga kan det börjas med att konstatera hur siffrorna för 2000 och 2015 är relativt lika med aningen högre stöd för ett Natomedlemskap 2015. År 2000 var det 20 % av respondenterna som var för ett Natomedlemskap och för 2015 hade denna siffra stigit till 28 %, det vill säga en ökning på 8 %. Andelen respondenter som svarat ”vet ej” var nästan identiska 2000 och 2015. Om man dock jämför data från 2022 med de två föregående åren kan man observera avsevärda skillnader eftersom det 2022 var så mycket som 59 % som var för ett finländskt Natomedlemskap. Jämfört med 2015 var det över hälften fler och jämfört med 2000 nästan tre gånger fler respondenter 2022 som var för ett finländskt Natomedlemskap.

4.2 Vilka faktorer förklarar den finländska Natoopinionen?

Efter att nu ha besvarat denna avhandlings första forskningsfråga 1) *Hur har den finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?* Besvaras till näst den andra forskningsfrågan 2) *Vilka faktorer påverkar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?*. I besvarandet av denna forskningsfråga ligger fokus på samma tre tidpunkter som vid besvarandet av den första forskningsfrågan, det vill säga åren 2000, 2015 och 2022. Resultaten för varenda år presenteras i kronologisk ordning med hjälp av korstabeller där sambandet mellan varenda oberoende och Natoopinionen, det vill säga beroende variabeln illustreras. Slutligen innehåller även varenda år en regressionsanalys.

4.2.1 Oberoende variabelernas påverkan på Natoopinionen: År 2000

Ålder

Först och främst analyseras data från EVA:s värde- och attitydundersökning från år 2000 och den första oberoende variabeln som jämförs med Natoopinionen är *ålder*. Denna variabel hade i EVA:s värde- och attitydundersökning sammanlagt sju olika ålderskategorier men för denna avhandling har jag för enkelhetens skull kombinerat svarsalternativen så att variabeln endast består av fyra åldersgrupper: 18-30, 31-50, 51-65 och 65-. Som det illustreras i *Tabell 2* är attityderna gentemot ett finländskt Natomedlemskap relativt lika för varenda åldersgrupp. Data visar att 51-65 åringar är mest positivt inställda gentemot Nato där 23 % är för ett medlemskap. Samtidigt har 31-50 åringar varit minst för ett Natomedlemskap med 17,4 % som är för, det vill säga 5,6 % färre jämfört med 51-65 åringar som var den åldergruppen som var mest för. Intressant nog är det åldergruppen 65- som varit mest emot ett Natomedlemskap med 59,7 % emot. Detta kan förklaras med att det endast var 21 % av 65- åringarna som höll sig neutrala i frågan samtidigt som de övriga åldergrupperna hade åtminstone 6,4 % fler neutrala. Dessutom bör man även ta i beaktande att antalet respondenter som var 65- var betydligt färre jämfört med de övriga åldergrupperna.

Tabell 2 Natoopinion 2000 enligt åldersgrupper

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Ålder						
18-30	242	50,2	151	31,3	89	18,5
31-50	435	53,2	241	29,5	142	17,4
51-65	327	49,5	181	27,4	152	23,0
65-	105	59,7	37	21,0	34	19,3
Totalt	1109	51,9	610	28,6	417	19,5

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Kön

Den nästa oberoende variabeln som analyseras är *kön*. I EVA:s värde- och attitydundersökning år 2000 hade denna variabel endast svaralternativen "man" och "kvinna" och således behövdes variabeln ej omkodas. Som det går att läsa i *Tabell 3* finns det intressanta skillnader mellan könens Natoopinion. Först och främst är det fler män än kvinnor som är emot ett Natomedlemskap där 53 % av män har meddelat att de är emot jämfört med 51,6 % av kvinnor som är emot ett Natomedlemskap. Paradoxalt nog är det nästan dubbelt fler män som är för ett Natomedlemskap med 25 % av män som är för jämfört med endast 13,9 % av kvinnor som är för. Denna skillnad kan förklaras genom att 34,5 % av kvinnor hållt sig neutrala i frågan medan endast 22 % av män varit neutrala.

Tabell 3 Natoopinion 2000 enligt kön

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Kön						
Man	569	53,0	236	22,0	269	25,0
Kvinna	581	51,6	388	34,5	157	13,9
Totalt	1150	52,3	624	28,4	426	19,4

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Utbildning

I EVA:s värde- och attitydundersökning år 2000 hade frågan angående respondenternas utbildning fem olika svarsalternativ. För enkelhetens skull har utbildningsvariabeln i denna analys blivit indelad i tre kategorier: lågutbildade, medelutbildade och högutbildade. Av högutbildade var det 22,1 % som var för ett finländskt Natomedlemskap. Motsvarande siffra var för lågutbildade 17,9 % och för medelutbildade 16,7 %. Data indikerar att det existerar små skillnader mellan de olika utbildningsnivåernas Natoopinion eftersom högutbildade tenderar vara mer för Nato jämfört med låg- och medelutbildade som i sin tur är mer emot Natoopinionen jämfört med högutbildade. De olika utbildningsnivåernas Natoopinion presenteras i *Tabell 4*.

Tabell 4 Natoopinion 2000 enligt utbildningsnivå

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Utbildning						
Lågutbildad	196	55,7	93	31,6	63	17,9
Medelutbildad	468	55,1	240	28,2	142	16,7
Högutbildad	486	49,1	285	28,8	219	22,1
Totalt	1150	52,5	618	28,2	424	19,3

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Ideologi

För ideologivariabeln har röstare för olika finländska partier blivit indelade i två grupper: vänster (SDP, VF, de Gröna) och höger (Saml, SFP, KD). Som det illustreras i *Tabell 5* finns det betydande skillnader på Natoopinionen mellan vänster- och högerpartier. Av högerpartierna är det 27,9 % som är för ett Natomedlemskap jämfört med vänsterpartierna där endast 11,7 % är för, vilket är 16,2 % lägre jämfört med den först nämnda gruppen. Neutralas mängd är relativt lika mellan bägge grupperna men vänsterpartierna har en betydligt större andel på 63,8 % som är emot ett Natomedlemskap jämfört med högerpartierna där 44,5 % är emot.

Tabell 5 Natoopinion 2000 enligt ideologi

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Ideologi						
Vänster	409	63,8	157	24,5	75	11,7
Höger	355	44,5	220	27,6	222	27,9
Totalt	764	53,1	377	26,2	297	20,7

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Oro över Ryssland

Den sista oberoende variabeln *Oro över Ryssland* kan även anses som en psykologisk variabel där respondenternas uppfattning om Ryssland som ett hot ställs mot den beroende variabeln Natoopinionen. Oberoende variabeln oro över Ryssland har blivit indelad i tre olika kategorier: oroad, neutral och ej oroad. Som det illustreras i *Tabell 6* existerar det betydande skillnader mellan olika upplevelser av oro och Natoopinion. Av de respondenterna som är oroad är 28,2 % för ett Natomedlemskap samtidigt som endast 10,3 % av ej oroad är för. Av de respondenterna som varken är oroad eller ej oroad är endast 6,9 % för. Trots att de som är neutralt oroad är minst för ett Natomedlemskap är den största gruppen av de som är emot ej oroad där 75,6 % är emot Nato. Av de som är oroad är mindre än hälften emot Nato på 41,2 %.

Tabell 6 Natoopinion 2000 enligt oro över Ryssland

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Oro över Ryssland						
Oroad	505	41,2	375	30,6	346	28,2
Vet ej	297	57,3	185	35,7	36	6,9
Ej oroad	359	75,6	67	14,1	49	10,3
Totalt	1161	52,3	627	28,3	431	19,4

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Regressionsanalys

Som det illustreras i regressionsanalysen i *Tabell 7* förklarar de oberoende variablerna 17 % av stödet för ett finländskt Natomedlemskap. Ideologi och oro över Ryssland var de två oberoende variablerna som hade största inverkan på Natoopinionen eftersom båda dessa variabler hade statistisk signifikans och relativt stora betakoefficienter. Regressionsanalysen tyder således på att respondenter som kände sig hotade av Ryssland och som lutade mer politiskt åt höger var mer sannolika att vara för ett finländskt Natomedlemskap.

Tabell 7 Prediktorer av Natoopinionen år 2000

	Natoopinion (0–1)	
	<i>B</i>	S.F.
Ålder	-.01	.01
Kön	.02	.02
Utbildningsnivå	.01	.01
Ideologi	***.22	.02
Oro över Ryssland	***.34	.03
Konstant	.03	
N	1356	
R ²	.172	

†*p* < .10; **p < .01; ***p < .001.

4.2.2 Oberoende variablernas påverkan på Natoopinionen: År 2015

Ålder

Härnäst ligger fokus på oberoende variablernas samband med Natoopinionen i EVA:s värde- och attitydundersökning från år 2015. När man kollar på data sammankopplat till ålder går det att notera hur skillnaderna mellan de fyra olika åldersgrupperna är relativt små. Mest för ett Natomedlemskap är 31-50 åringar med 31,5 % för och 65-åringar med 30 % för. Den yngsta åldersgruppen 18-30 åringar var minst för ett Natomedlemskap med 20,8 % för, dock hade denna åldersgrupp samtidigt mest neutrala respondenter. Alla åldersgrupper hade nästan identiska siffror på andelen

emot ett Natomedlemskap runt cirka 45 % med 31-50 åringar som ett undantag där endast 37,6 % var emot. Jämfört med data från år 2000 har det skett små förändringar inom åldersgruppernas attityder

Tabell 8 Natoopinion 2015 enligt åldersgrupper

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Ålder						
18–30	141	44,5	110	34,7	66	20,8
31–50	246	37,6	203	31,0	206	31,5
51–65	392	45,4	235	27,2	237	27,4
65-	101	45,9	53	24,1	66	30,0
Totalt	880	42,8	601	29,2	575	28,0

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Kön

Precis som data från år 2000 har Nato högre stöd bland män med 33,5 % för och samtidigt är det aningen fler män som är emot ett medlemskap med 43,8 % emot. Detta på grund av att hela 38,4 % av kvinnor håller sig neutral i frågan. Således följer könsvariabeln år 2015 samma trender som år 2000.

Tabell 9 Natoopinion 2015 enligt kön

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Kön						
Man	523	43,8	270	22,6	400	33,5
Kvinna	357	41,4	331	38,4	175	20,3
Totalt	880	42,8	601	29,2	575	28,0

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Utbildning

Jämfört med år 2000 verkar utbildningsvariabeln även innehålla liknande mönster där högutbildade är den grupp med flest respondenter för och minst respondenter emot ett

Natomedlemskap. Samtidigt är lågutbildade mer sannolika att vara för Nato jämfört med medelutbildade men till skillnad från år 2000 där lågutbildade var den största gruppen emot Nato har detta nu ändrats i och med att medelutbildade är den största gruppen emot. Intressant nog är medelutbildade både minst för och mest emot ett Natomedlemskap.

Tabell 10 Natoopinion 2015 enligt utbildningsnivå

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Utbildning						
Lågutbildad	109	44,7	77	31,6	58	23,8
Medelutbildad	342	48,5	230	32,6	133	18,9
Högutbildad	262	39,1	189	28,2	219	32,7
Totalt	713	44,0	496	30,6	410	25,3

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Ideologi

I regressionsanalysen för år 2000 hade ideologivariabeln statistisk signifikans med sambandet på Natoopinionen, något som även år 2015 verkar vara fallet eftersom skillnaderna mellan vänster- och högerpartiernas attityder bara ökat. Endast 17,9 % av de respondenter som identifierar sig själva med vänsterpartier är för ett Natomedlemskap samtidigt som motsvarande siffra för de som identifierar sig själva med högerpartier är så mycket som 42,1 %. Detta är en skillnad på 24,2 % samtidigt som denna skillnad år 2000 var 16,2 %.

Tabell 11 Natoopinion 2015 enligt ideologi

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Ideologi						
Vänster	319	58,1	132	24,0	98	17,9
Höger	221	33,1	165	24,7	281	42,1
Totalt	540	44,4	297	24,4	379	31,2

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Oro över Ryssland

Precis som med ideologivariabeln har det skett stora förändringar på variabeln oro över Ryssland eftersom allt mer oroade respondenter år 2015 tenderar vara för Nato. År 2000 var 28,2 % av oroade för Nato medan motsvarande siffra år 2015 hade stigit enda till 41,1 %. Samtidigt tyder data på att ej oroade respondenter är starkt emot Natomedlemskap.

Tabell 12 Natoopinion 2015 enligt oro över Ryssland

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Oro över Ryssland						
Oroad	311	29,9	301	29,0	427	41,1
Vet ej	234	45,3	211	40,8	72	13,9
Ej oroad	335	67,0	89	17,8	76	15,2
Totalt	880	42,8	601	29,2	575	28

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Regressionsanalys

Enligt regressionsanalysen för år 2015 förklarar de oberoende variablerna 23 % av Natoopinionen. Precis som år 2000 är ideologi och oro över Ryssland de två oberoende variabler med stark inverkan på opinion på högsta nivå av statistisk signifikans. Resultaten för regressionanalysen presenteras i *Tabell 13*.

Tabell 13 Prediktorer av Natoopinionen år 2015

	Natoopinion (0–1)	
	<i>B</i>	S.F.
Ålder	-.03	.01
Kön	.08	.02
Utbildningsnivå	.06	.02
Ideologi	***.22	.02
Oro över Ryssland	***.38	.04
Konstant	.01	
N	898	
R ²	.23	

† $p < .10$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

4.2.3 Oberoende variabelernas påverkan på Natoopinionen: År 2022

Ålder

Slutligen presenteras de oberoende variabelernas påverkan på Natoopinionen från EVA:s värde- och attitydundersökning år 2022. Om man jämför data för åldersvariabeln år 2022 med de två föregående åren går det att observera hur majoriteten från alla åldersgrupper nu är för ett finländskt Natomedlemskap. Samtidigt är skillnaderna mellan åldersgrupperna små, vilket tyder på att denna oberoende variabel verkar ha lika minimalt samband med beroende variabeln som under de tre tidigare analysåren.

Tabell 14 Natoopinion 2022 enligt åldersgrupper

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Ålder						
18–30	75	22,5	74	22,2	185	55,4
31–50	172	20,5	190	22,6	478	56,9
51–65	95	19,0	95	19,0	311	62,1
65-	62	15,6	78	19,6	258	64,8
Totalt	404	19,5	437	21,1	1232	59,4

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Kön

När man tar en titt på könsvariabeln går det att notera för betydligt större skillnader mellan könen år 2022 jämfört med tidigare åren. År 2022 var det över 70 % av män som var för ett Natomedlemskap samtidigt som lite under hälften av kvinnorna var för. Under de två tidigare analysåren hade kvinnorna en betydligt högre andel neutrala respondenter, något som även visade sig vara fallet år 2022 med 28,5 % neutrala kvinnor. Av männen var endast 13,6 % neutrala.

Tabell 15 Natoopinion 2022 enligt kön

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Kön						
Man	160	15,5	141	13,6	732	70,9
Kvinna	233	23,0	288	28,5	490	48,5
Totalt	393	19,2	429	21,0	1222	59,8

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Utbildning

Jämfört med år 2000 och 2015 är siffrorna mellan de tre olika utbildningsnivåerna relativt lika år 2022. Högutbildade är fortfarande mest sannolika att vara för ett Natomedlemskap med 62,2 % som är för Nato men jämfört med de tidigare åren är skillnaderna bland utbildningsnivåerna betydligt mindre då 59 % av lågutbildade och 56,8 % av medelutbildade är för. År 2015 var det 13,8 % fler högutbildade som var för

Nato jämfört med medelutbildade samtidigt som denna skillnad år 2022 krympt till endast 5,4 %. Således verkar det som att utbildningsnivå inte påverkar Natoopinionen till en betydligt hög grad.

Tabell 16 Natoopinion 2022 enligt utbildningsnivå

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Utbildning						
Lågutbildad	47	22,4	39	18,6	124	59
Medelutbildad	201	21,1	210	22,1	541	56,8
Högutbildad	157	17,2	188	20,6	567	62,2
Totalt	405	19,5	437	21,1	1232	59,4

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Ideologi

Skillnaden på ideologivariabeln som varit statistiskt signifikant i regressionsanalyserna för både år 2000 och 2015 har minskat från år 2015 till 2022 eftersom majoriteten av respondenterna som både identifierar sig med vänster- och högerpartier är för Nato. Av de som stöder vänsterpartier är 52,5 % för och av de som stöder där högerpartier är 71,8 % för ett Natomedlemskap, vilket tyder på en skillnad på 19,3 %. År 2015 var denna skillnad 24,2 % men lägst var den år 2000 med en skillnad på 16,2 %.

Tabell 17 Natoopinion 2022 enligt ideologi

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Ideologi						
Vänster	150	23,8	150	23,8	331	52,5
Höger	134	14,6	125	13,6	661	71,8
Totalt	284	18,3	275	17,7	992	64

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Oro över Ryssland

Även variabeln oro över Ryssland har varit statistiskt signifikant under de två föregående analysåren och när man tar en titt på data för år 2022 som presenteras i *Tabell 18* ser resultaten ut att stämma överens med år 2000 och 2015. Av de som känner sig oroade av Ryssland är 67,1 % för Nato samtidigt som endast 16,8 % av ej oroade är för. Detta betyder att av de oroade är det 50,3 % som anser att Finland borde gå med i Nato jämfört med ej oroade. Intressant nog är endast 24,5 % av de som är neutralt oroade för Nato, vilket indikerar att repondenter som känner sig oroade är betydligt mer sannolika att vara för Nato jämfört med de två övriga grupperna.

Tabell 18 Natoopinion 2022 enligt oro över Ryssland

	Emot		Neutral		För	
	n	%	n	%	n	%
Oro över Ryssland						
Oroad	230	13,3	337	19,6	1156	67,1
Vet ej	84	38,2	82	37,3	54	24,5
Ej oroad	91	69,5	18	13,7	22	16,8
Totalt	405	19,5	437	21,1	1232	59,4

Chi-kvadrat (df=2) 65,404, sig<,001

Regressionsanalys

Regressionsanalysen för år 2022 som visas i *Tabell 19* tyder på att de oberoende variablerna förklarar 24 % av sambandet mellan Natoopinionen. Kön, ideologi och oro över Ryssland har statistisk signifikans på Natoopinionen, vilket betyder att det är en oberoende variabel mer i form av könsvariabeln som har statistisk signifikans jämfört med de två tidigare analysåren där endast ideologi och oro över Ryssland varit statistiskt signifikanta.

Tabell 19 Prediktorer av Natoopinionen år 2022

	Natoopinion (0–1)	
	<i>B</i>	S.F.
Ålder	.02	.01
Kön	***.18	.02
Utbildningsnivå	.02	.01
Ideologi	***.17	.02
Oro över Ryssland	***.41	.01
Konstant	.08	
N	1527	
R ²	.24	

† $p < .10$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

4.3 Resultatsammanfattning

I detta kapitel har denna avhandlings båda forskningsfrågorna nu besvarats och trots att fynden varit relativt förväntade kan de ändå anses som fascinerande. Först och främst undersöktes hur den finländska Natoopinionen fluktuerat under tre olika tidpunkter. Denna analys genomfördes med hjälp av data från EVA:s värde- och attitydundersökningar från år 2000, 2015 och 2022. I samtliga tre enkäter frågade man respondenterna samma fråga: *borde Finland gå med i Nato?* Enkätsvaren från dessa tre tidpunkter tyder på att den finländska Natoopinionen fluktuerat stort. Speciellt Natoopinionen år 2022 avviker avsevärt från de två föregående tidpunkterna då andelen av de respondenter som var för ett Natomedlemskap hade över fördubblats, hela 59 %. Denna siffra tyder starkt på att kriget i Ukraina skapat ett växande stöd för ett Natomedlemskap bland finländska folket och därmed kan avhandlingens första hypotes bekräftas. Intressant nog var endast 28 % av respondenterna för ett Natomedlemskap år 2015, vilket endast var 8 % högre jämfört med år 2000 trots att Ryssland hade annekterat Krimhalvön ett år tidigare 2014. Man kan således förklara individens säkerhetsopinion en viss mån genom geopolitiska konflikter men det verkar spela en betydande roll på konfliktens skala.

Härnäst besvarades det genom statistiska analyser i vilken mån oberoende variabler förklarar den finländska Natoopinionen. Även i denna del av analysen användes data från EVA:s värde- och attitydundersökningar från åren 2000, 2015 och 2022. För år 2000 kunde det observeras hur Natoopinionen mellan åldersgrupper och utbildningsnivåer inte verkade skilja sig avsevärt samtidigt som man kunde hitta större skillnader i kön, ideologi och oro över Ryssland. Trots att män verkade vara mer för Nato jämfört med kvinnor visade regressionsanalysen för år 2000 att endast ideologi och oro över Ryssland var de två variabler som förklarade stödet för Nato i och med att dessa två variabler hade statistisk signifikans. Speciellt oro över Ryssland hade ett mycket starkt samband med Natoopinionen.

Resultaten för år 2015 var liknande trots att man kunde notera hur aningen fler män samt högutbildade var för ett Natomedlemskap jämfört med år 2000. Dessutom kunde det märkas hur ideologi och oro över Ryssland var variabler som år 2015 påverkade respondenternas Natoopinion ännu mera tydligt. Regressionsanalysen för år 2015 visade att det än en gång var ideologi och oro över Ryssland som var de två variabler med statistisk signifikans. Trots att variablerna kön och utbildningsnivå inte hade statistisk signifikans kunde man notera hur dessa faktorer samband med Natoopinionen hade förstärkts.

Slutligen analyserades de oberoende variablernas påverkan på Natoopinionen för år 2022 och det var även under detta analysår som flest korrelationer kunde hittas. Skillnaderna mellan åldersgrupperna verkade fortfarande vara låga och trots att man kunde märka en trend år 2015 där högre utbildade var aningen mer för ett Natomedlemskap hade denna skillnad år 2022 sjunkit till ungefär samma nivå som år 2000. Intressant nog verkade skillnaderna mellan könen ha vuxit avsevärt eftersom män tenderade vara betydligt mer benägna att vara för ett Natomedlemskap jämfört med kvinnor. Regressionsanalysen för år 2022 bekräftar denna observation eftersom könsvariabeln för första gången hade statistisk signifikans. Dessutom hade sambandet mellan oro över Ryssland och Natoopinionen vuxit ytterligare från tidigare analysår samtidigt som ideologivariabelns inverkan hade aningen minskat. Trots detta hade både ideologi och oro över Ryssland, likasom i regressionsanalyserna år 2000 och 2015, statistisk signifikans.

Baserat på den litteratur som tillämpades i denna avhandlings teoriram skapades det två huvudsakliga hypoteser: 1) Ukrainakriget har skapat ett betydligt större stöd för ett finländskt Natomedlemskap och 2) män som lutade sig politiskt åt höger och kände sig hotade skulle vara mera benägna att vara för ett finländskt Natomedlemskap. På basis av det som framkommit i detta resultatkapitel kan man därmed hävda att båda hypoteserna stämmer. Enligt förväntningarna hade ideologi- samt orosvariabeln statistisk signifikans under alla tre analysår. Könsvariabeln var däremot endast statistisk signifikant under det sista analysåret, vilket tyder på att denna variabel inte skulle ha ett lika starkt samband med den beroende variabeln som förväntat. Samtidigt bör det tas i beaktande hur majoriteten av respondenterna före år 2022 var emot ett Natomedlemskap, vilket skulle kunna vara en möjlig förklaring till varför en faktor såsom kön inte såg ut att ha något desto större samband med Natoopinionen tidigare.

5 Diskussion

I detta kapitel förs en diskussion kring avhandlingens resultat samt hur dessa resultat stämmer överens med den teoretiska bakgrunden. I vilken mån avhandlingens resultat stämmer överens med tidigare forskning som fokuserat på säkerhetsopinion besvaras därmed. Dessutom förs en metodologisk diskussion där reflektioner kring avhandlingens metodval utförs. Slutligen presenteras även förslag till fortsatt forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna avhandling är att granska i vilken mån den finländska Natoopinionen förändrats över tid, speciellt i och med att hotet från Ryssland har vuxit och undersöka vilka de huvudsakliga faktorerna är som skapar stöd för Nato bland individer. Avhandlingen hade därmed två forskningsfrågor som skulle besvaras: 1) *Hur har finländska Natoopinionen fluktuerat över tid?* och 2) *Vilka faktorer påverkar den finländska Natoopinionen och hur har dessa faktorer förändrats över tid?* Efter att resultatet för denna avhandling nu presenterats lyfts de mest centrala fynden fram samtidigt som sammankopplingar till den teoretiska bakgrunden görs.

Först och främst analyserades det hur den finländska Natoopinionen fluktuerat under tre olika tidpunkter. Analysen påvisade att antalet som var för ett finländskt Natomedlemskap låg på ungefär samma nivå år 2000 och 2015 men för 2022 hade stödet över fördubblats. Detta fynd indikerar att den finländska Natoopinionen utvecklats på ett liknande sätt som folkopinionen på utrikespolitik i övriga länder. Resultaten från både Shapiro och Page (1988), som forskade kring den amerikanska folkopinionen och Isernia m.fl. (2002), som forskade kring den europeiska folkopinionen visade hur folkopinionen på goda grund kan anses som stabil och rationell men att den samtidigt kan ändras snabbt i och med förändringar i geopolitiska läget. Dessa två studiers fynd stämmer bra överens med resultatet i denna avhandling eftersom den finländska Natoopinionen var mycket stabil mellan år 2000 och 2015 men i och med att Ryssland påbörjade ett krig i Ukraina ändrades det världspolitiska läget dramatiskt och således påverkades även den finländska Natoopinionen avsevärt.

I Isernia m.fl. (2002) observerades det att mest abrupta förändringarna på folkopinionen i Tyskland, Frankrike och Italien skedde under den första analysperioden som gick mellan åren 1954 och 1968. Detta berodde förmodligen mest på att relationen mellan öst och väst under denna tidsperiod var som kallast på grund av konflikter såsom Koreakriget och Kubakrisen. Samtidigt kunde det läggas till märke hur folkopinionen tenderade att stabiliseras varenda gång som det världspolitiska läget lugnade ner sig (Isernia m.fl., 2002, s. 215). Det är utmanande på basis av denna analys att hävda huruvida den finländska Natoopinionen kommer att se en liknande stabilisering i framtiden men eftersom resultaten verkar stämma relativt bra överens med tidigare forskning skulle man kunna förvänta sig att en stabilisering i Natoopinionen kommer att ske ifall man lyckas finna fred i Ukraina.

Även resultaten för den andra forskningsfrågan verkar stämma överens med tidigare forskning. I den teoretiska bakgrunden presenterades tre olika förklaringsmodeller, demografiska, åsiktmässiga och psykologiska, som misstänks påverka individens säkerhetsopinion. Resultatet för denna avhandling indikerade på att speciellt åsiktmässiga och psykologiska faktorer skapar stöd för Nato bland den finländska allmänheten. Under alla tre tidpunkter hade nämligen ideologi och oro över Ryssland statistisk signifikans i regressionsanalysen. Samtidigt var kön den enda demografiska variabeln som visade statistisk signifikans med män mera för Nato men det var endast under den sista tidsperioden år 2022 då stödet för Nato annars också hade över fördubblats. De två övriga demografiska variablerna, ålder och utbildning, hade inget samband med Natoopinionen under nått av de tre analysåren.

Dessa fynd kring de demografiska faktorerna verkar stämma överens med resultaten från både Clements (2012) artikel där den brittiska folkopinionen på det militära ingripandet i Libyen år 2011 studerades och Clements och Thomson (2021) artikel där opinionen på innehavet av kärnvapen undersöktes. I Clements (2012) studie visade det sig att medan faktorer såsom kön korrelerade med stödet för ett brittiskt ingripande, hade inte övriga demografiska förklaringar såsom ålder eller utbildning något samband. Som Clements (2012) hävdar beror dessa skillnader mellan könen främst på att kvinnor traditionellt ställt sig mer kritiskt gentemot innehav av vapen, militära-

ingripanden och organisationer. Detta eftersom att kvinnor i snitt är mer oroade över humanitära katastrofer sammankopplade till vapen och konflikter (Clements, 2012).

Liknande fynd kunde även göras i Clements och Thomson (2021) studie eftersom brittiska män var mer positivt inställda gentemot innehavet av kärnvapen jämfört med kvinnor. Även i denna studie visade det sig att övriga demografiska faktorer såsom ålder eller utbildning inte hade någon korrelation med i vilken grad en individ var för eller emot innehavet av kärnvapen. (Clements & Thomson, 2021, s. 377–378). När man jämför tidigare forskning med denna avhandlings resultat kring de demografiska faktorernas roll kan man således konstatera att det existerar ett tydligt mönster. Män tenderar vara mer positivt inställda gentemot militära åtgärder jämfört med kvinnor men faktorer såsom ålder eller utbildning verkar inte ha något samband med säkerhetsopinion.

Dessutom kan man även observera likheter mellan de åsiktsmässiga faktorernas roll i påverkandet av den finländska Natoopinionen och i den brittiska folkopinionen kring innehavet av kärnvapen. I brittiska fallet hade individer som röstade på Konservativa partiet och på "leave" i Brexit folkomröstningen mer positiva attityder samtidigt som vänstersinnade respondenter var mer kritiskt inställda gentemot innehavet av kärnvapen. Liknande fynd kunde noteras i den finländska Natoopinionen eftersom individer som lutade politiskt åt höger var mer för Nato (Clements & Thomson, 2021). Svensk data från år 2015 går även i samma riktlinje med det finländska fallet eftersom folk som röstade på högerpartier i Sverige var betydligt mer positivt inställda gentemot Nato (Ymén m.fl., 2019).

Samtidigt har denna avhandling fått motsatta resultat på de åsiktsmässiga förklaringarnas roll jämfört med Clements (2012) eftersom hans resultat visar hur anhängare för den politiska vänstern tenderar vara mer för ett militärt ingripande i Libyen. Det är dock utmanande att jämföra dessa två fall med varandra eftersom den politiska högern i Finland haft långa traditioner att inneha Natovänliga åsikter och således kan fynden anses som förväntade. Samtidigt betraktades inbördeskriget i Libyen som en humanitär katastrof som krävde en brittisk intervention för att rädda civila liv och därmed var det en lägre tröskel för vänstersinnade individer att visa sitt stöd för ingripandet (Clements, 2012).

För den sista förklaringsmodellen som behandlade psykologiska faktorer kunde man tydligt märka ett samband med den finländska Natoopinionen. Oro över Ryssland hade trots allt tydlig statistisk signifikans under alla tre analysår. Som Huddy m.fl. (2005) påpekade kan man på goda grund påstå att en individs åsikter kring säkerhetspolitiska frågor går att förklaras genom psykologiska faktorer. Individer som kände sig hotade av terrorism hade exempelvis mer positiva attityder gentemot militära operationer utomlands samtidigt som individer som kände sig ångestfulla hade mer försiktiga ställningstaganden på säkerhetspolitiska ärenden (Huddy m.fl., 2005, s. 604).

Det blir dock aningen utmanande att bestämma på basis av denna avhandlings analys, vilka exakta känslor som de individer som oroar sig över Ryssland innehar och det finns även en risk att respondenterna tolkat frågan på olika sätt. Som Huddy m.fl. (2005) lyfter fram är uppfattningen av hot och ångest två skilda fenomen som båda skapar annorlunda åsikter på utrikes- och säkerhetspolitik. Oro är en känsla som är aningen svår förstå sig på eftersom individer som antingen känner sig hotade eller ångestfulla kan samtidigt känna sig oroade. Således kan man inte med säkerhet fastställa huruvida en respondent som oroar sig över Ryssland känner sig hotad eller ångestfull (Huddy m.fl., 2005, s. 596).

Eftersom fynden i Huddy m.fl. (2005) indikerade på att individer som kände sig hotade var mer sannolika att vara för starka utrikespolitiska åtgärder skulle det kunna innebära att respondenterna i det finländska fallet känner sig mer hotade än ångestfulla. Detta med tanke på att de individer som oroade sig över Ryssland var den gruppen som hade det starkaste sambandet med att vara för Nato under alla tre analysår. Enligt den logik som presenterades i Huddy m.fl. (2005) borde resultaten ha varit de motsatta ifall de respondenter som var oroade för Ryssland skulle ha känt sig ångestfulla. För att skapa en bättre uppfattning om vilka känslor det exakt är som får en individ att vara mer för Nato skulle det behövas ytterligare analyser där mer vikt på de olika känslotillstånden läggs.

5.2 Metoddiskussion

Härnäst förs en diskussion kring denna avhandlings val av forskningsdesign samt metod. För att besvara forskningsfrågorna har denna avhandling valt att tillämpa en upprepande tvärsnittsstudie med en kvantitativ statistisk analys. Eftersom det existerar både för- och nackdelar med varje metodologiskt granskas det hur lyckade dessa val har varit. Fokus ligger på både styrkor och svagheter som de gjorda metodvalen frambringat.

Det första metodologiska valet som gjordes i denna avhandling var att tillämpa en upprepande tvärsnittsdesign som forskningsdesign. Detta val gjordes på basis av att det möjliggjorde besvarandet av avhandlingens båda forskningsfrågor på det mest effektiva sättet eftersom en tvärsnittsstudie på en enda tidpunkt inte skulle ha kunnat förklara förändringarna över tid. Eftersom denna avhandling fokuserade på att studera den finländska Natoopinionen på mikronivå kan det anses som ett naturligt val att utföra en tvärsnittsstudie. Som Bryman (2011, s. 66) påpekade är en av de största styrkorna med en tvärsnittsdesign att forskaren kan med hjälp av enkäter med slumpmässiga urval nå en hög reliabilitet och extern validitet. Resultaten kan således generaliseras till en större population. Med tanke på att denna avhandling använt data från EVA:s värde- och attitydundersökningar från tre olika tidpunkter kan man på goda grund anse att de ovannämnda styrkorna som kännetecknar en tvärsnittsdesign uppfyllts.

Nackdelen med att följa en tvärsnittsdesign är att den interna validiteten riskerar bli låg. I denna avhandlings resultat framkom det att oberoende variabler såsom kön, ideologi och oro över Ryssland skapar ett växande stöd för ett Natomedlemskap bland finländare. Det är dock utmanande att besvara vad dessa samband exakt beror på. Exempelvis går det inte med säkerhet, utgående från denna analys, att påstå varför män är mer för Nato än kvinnor. Som Clements (2012) hävdade har kvinnor traditionellt varit mer emot försvarspolitiska åtgärder eftersom de oroar sig till en högre grad över konsekvenserna av dessa åtgärder såsom förlusten av liv och humanitära katastrofer. I denna avhandlings kontext skulle detta således kunna innebära att kvinnor oroar sig för att ett Natomedlemskap skulle leda till förlusten av finländska soldaters liv i

militära operationer utomlands. På basis av denna analys är det dock inte möjligt att granska huruvida detta stämmer eller inte.

Det andra metodologiska valet som gjordes i denna avhandling var att analysera data genom en kvantitativ statistisk analys. Detta metodval lämpade sig utmärkt för denna avhandling eftersom det möjliggjorde en effektiv sammanfattning av ett stort dataset. Genom att analysera EVA:s värde- och attitydundersökningar i SPSS 25 kan jag därmed enkelt och snabbt behandla stora mängder data för att även undersöka samband med hjälp av regressionsanalyser. Nackdelen med statistiska analyser är att den ekologiska validiteten ofta är låg eftersom analysen lägger allt för mycket vikt på siffror och statistik samtidigt som vardagliga kontexter glöms bort (Bryman, 2011, s. 171). För denna avhandling innebär detta att datamaterialet är aningen problematiskt eftersom den inte tar i beaktande hur respondenterna har olika verklighetsuppfattningar och således finns det risk att enkätens frågor tolkats på olika eller till och med felaktiga sätt.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

Tidigare forskning kring säkerhetsopinion indikerar att det framför allt är kön och ideologi som är de största förklaringsfaktorerna för en individs ställning inom en viss säkerhetspolitisk fråga. Samtidigt existerar det relativt få vetenskapliga publikationer som fokuserar på psykologiska faktorer såsom oro eller uppfattningen av hot. Trots att psykologi kan vara ett utmanande område att behandla inom statsvetenskapen skulle det garanterat tillbringa ökad förståelse till varför individer formar en viss åsikt kring en viss säkerhetspolitisk fråga om man skulle lägga mer betoning på de psykologiska faktorernas roll. I denna avhandling hade trots allt oberoende variabeln "oro över Ryssland" starkaste sambandet med den finländska Natoopinionen under alla tre analysår. Dessutom skulle det underlätta förståelsen kring de psykologiska faktorernas roll ifall man studerade olika känslotillstånd mer omfattande och inte endast fokuserar på exempelvis oro som det gjorts i denna avhandlings analys.

Ett andra förslag till fortsatt forskning är att mer fördjupat analysera vad dessa samband som observerats i denna avhandling beror på. Varför är det fler män än kvinnor som är för Nato och hur kommer det sig att högersinnade individer är mer

positivt inställda gentemot Nato jämfört med individer som föredrar vänsterpolitik? Dessa är frågor vars besvarande förmodligen skulle skapa en bättre förståelse kring den finländska Natoopinionens utveckling, speciellt med tanke på att denna opinion högst antagligen kommer att fluktuera avsevärt även i framtiden. Övriga förklaringar till varför faktorer som ålder och utbildning inte verkar ha något desto större samband med individer säkerhetsopinion skulle även vara intressant att forska kring.

Ett tredje och sista förslag till fortsatt forskning skulle vara att studera Natoopinionen i övriga länder och jämföra resultaten med de som presenterats i denna avhandling. I Isernia m.fl. (2002) studie jämförde man folkopinionens utveckling i Europa med Shapiro och Page (1988) resultat från USA för att konstatera hur liknande trender kännetecknade bägge fallen. Liknande jämförelser på länders Natoopinion skulle även vara ytterst intressanta att föra, speciellt med tanke på att mängden vetenskapliga publikationer som fokuserar på specifika länders Natoopinion är relativt få till antal. Eftersom Rysslands anfallskrig i Ukraina orsakat avsevärda förändringar i den finländska Natoopinionen skulle det vara förväntat att liknande trender även går att noteras i övriga länder.

5.4 Slutsatser

Fynden gjorda i denna avhandling har varit fascinerande och kan tolkas som både väntade och oväntade. Den hypotes som ställdes var att män som lutar politiskt åt höger och känner sig hotade skulle vara mest sannolika att vara för ett finländskt Natomedlemskap. Detta visade sig vara fallet men endast under det tredje och sista analysåret 2022. År 2000 och 2015 kunde man inte observera ett statistiskt samband mellan demografiska variabler och den finländska Natoopinionen samtidigt som åsiktsmässiga och framför allt psykologiska faktorer fungerade som de främsta förklaringsmodellerna. Dessutom kan man konstatera att den finländska Natoopinionen fluktuerat avsevärt genom tid och det verkar som att Natoopinionen beror mycket på huruvida det rådande världsläget är lugnt eller oroligt.

Dessa fynd tyder därmed på att Rysslands invasion av Ukraina påverkat den finländska Natoopinionen avsevärt eftersom ett finländskt Natomedlemskap för första gången hade majoritetsstöd kort efter att Ukrainakriget inleddes samtidigt som oro över Ryssland-variabeln fungerade som den överlägset största förklaringsfaktorn. Därmed

kan även min första hypotes att Ukrainakriget skapat ett betydligt större stöd för ett finkländskt Natomedlemskap bekräftas. Intressant nog visar analysen samtidigt att Rysslands annektering av Krim år 2014 inte ser ut att ha påverkat den finländska Natoopinionen till någon desto större utsträckning eftersom stödet för Nato endast hade stigit med åtta procent år 2015 jämfört med år 2000. Dessa fynd indikerar därmed att militära konflikter påverkar allmänhetens säkerhetsopinion men det verkar bero en hel del på konfliktens skala till vilken mån opinionen förändras.

Litteraturförteckning

Alberque, W., & Schreer, B. (2022). Finland, Sweden and NATO Membership. *Survival (London)*, 64(3), 67–72. <https://doi.org/10.1080/00396338.2022.2078046>

Bryman, A., & Nilsson, B. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2. uppl.). Liber.

Clements, B., & Thomson, C. P. (2022). The ‘ultimate insurance’ or an ‘irrelevance’ for national security needs? Partisanship, foreign policy attitudes, and the gender gap in British public opinion towards nuclear weapons. *European journal of international security*, 7(3), 360–381. <https://doi.org/10.1017/eis.2021.17>

Clements, B. (2012). Public Opinion in Britain towards Military Action in Libya: A Micro-level Analysis. *Politics (Manchester, England)*, 32(2), 109–119. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9256.2012.01433.x>

Edström, H., & Westberg, J. (2020). Between the eagle and the bear: Explaining the alignment strategies of the Nordic countries in the 21st century. *Comparative strategy*, 39(2), 191–208. <https://doi.org/10.1080/01495933.2020.1718994>

Eichenberg, R. C. (2016). Public opinion on foreign policy issues. In *Oxford research encyclopedia of politics*.

Ekengren, A., & Hinnfors, J. (2012). *Uppsatshandbok: [hur du lyckas med din uppsats]* (2. [rev.] uppl.). Studentlitteratur.

Esaiasson, P. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (3 [rev.] uppl.). Norstedts juridik.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wägnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4., [rev.] uppl.). Norstedts juridik.

Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv (u.å). *EVA An Arvo- ja asennetutkimukset*. <https://services.fsd.tuni.fi/catalogue/series/3?lang=fi> (hämtad 2023-04-10)

Huddy, L., Feldman, S., Taber, C., & Lahav, G. (2005). Threat, anxiety, and support of antiterrorism policies. *American journal of political science*, 49(3), 593–608.

- Isernia, P., & Everts, P. P. (2006). European Public Opinion on Security Issues. *European security (London, England)*, 15(4), 451–469. <https://doi.org/10.1080/09662830701306060>
- Isernia, P., Juhász, Z., & Rattinger, H. (2002). Foreign Policy and the Rational Public in Comparative Perspective. *The Journal of conflict resolution*, 46(2), 201–224. <https://doi.org/10.1177/0022002702046002002>
- Rahkonen, J. (2007). Public Opinion, Journalism and the Question of Finland's Membership of NATO. *Nordicom review*, 28(2), 81–92. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0211>
- Reuters. 2022. *Timeline: The events leading up to Russia's invasion of Ukraine*. <https://www.reuters.com/world/europe/events-leading-up-russias-invasion-ukraine-2022-02-28/> (hämtad 2023-12-09)
- Shapiro, R. Y., & Page, B. I. (1988). Foreign Policy and the Rational Public. *The Journal of conflict resolution*, 32(2), 211–247. <https://doi.org/10.1177/0022002788032002001>
- Sobel, R., & Shiraev, E. B. (2006). *People and Their Opinions*. <https://doi.org/10.4324/9781315663357>
- Tiilikainen, T. (2006). The Nordic countries and the EU-NATO relationship. *The Nordic Countries and the European Security and Defence Policy*, 50-66.
- Weckman, A. (2023). Public opinion and NATO: How different security environments influence the support for NATO in Finland. *Nordic Review of International Studies*, 1(1), 5-25.
- Ydén, K., Berndtsson, J., & Petersson, M. (2019). Sweden and the issue of NATO membership: Exploring a public opinion paradox. *Defence studies*, 19(1), 1–18. <https://doi.org/10.1080/14702436.2019.1568192>
- Yle. 2022. *Ylen kysely: Enemmistö suomalaisista kannattaa Suomen Nato-jäsenyyttä*. <https://yle.fi/a/3-12336530> (hämtad 2022-27-09)
- Yle. 2022. *Suomi jätti Nato-jäsenhakemuksensa Brysselissä*. <https://yle.fi/a/3-12043017/64-3-78682> (hämtad 2022-27-09)